

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ 17 ฉบับที่ 195 เดือนพฤศจิกายน 2561

- แนวทางการบริหารงบประมาณบูรณาการวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563
- กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยกับการแก้ไขปัญหาและแนวทางการพัฒนา
- ความทั่วถึงและเท่าเทียมของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ 17 ฉบับที่ 195

ประจำเดือน พฤศจิกายน 2561

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร
ด้านการวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้
ให้แก่บุคคลในวงงานรัฐสภา อันเป็นประโยชน์ต่อ
การปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติ

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ถนนประดิพัทธ์ เขตพญาไท

กรุงเทพมหานคร 10400

โทรศัพท์ 0 2244 2067-8

โทรสาร 0 2244 2062

ที่ปรึกษา

นายคุณวุฒิ ตันตระกูล

รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นางอรวรรณ พันธุ์เปื้อง

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

นางสาวอุษา โฆษิตตระกูล

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

นางสาวนารีลักษณ์

ศิริวรรณ

กองบรรณาธิการ

นายสิริสร

กระแสรุ่งอรุณ

นายจันทรม

สีหาบุญดี

นางสาวปิยะวรรณ

ปานโต

นางสาววิมลลักษณ์

ศานติธรรม

นางสาวอัญชลี

จวงจันทร์

นางสาวปรียวรรณ

สุวรรณสุนัย

นางสาววิจิตรา

ประยูรวงษ์

นางสาววิลาสิณี

ฉายรัตน์ตระกูล

ฝ่ายจัดพิมพ์

นางสาวธัญธิดา

หาเรือนศรี

นางณัฐชานันท์

หนูทองอินทร์

ฝ่ายเผยแพร่

นางภักดิ์ญา

มากห้องไทร

นางสาวนวลละออง

พรแก้ว

บทบรรณาธิการ

ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) กำหนดกลไกการนำผลงานวิจัยไปใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และเป้าหมายประเทศไทย 4.0 โดยนำระบบบูรณาการวิจัยและนวัตกรรมมาใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานจัดทำคำของบประมาณวิจัยให้เป็นไปตามเป้าหมายของแผนบูรณาการวิจัยและนวัตกรรม โดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) ได้จัดการประชุมเรื่อง **แนวทางการบริหารงบประมาณการวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563** ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในฐานะส่วนราชการสังกัดรัฐสภา เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่ได้เข้าร่วมการประชุมครั้งนั้น และปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการเสนอของบประมาณบูรณาการวิจัยและนวัตกรรมดังกล่าว คอลัมน์รอบด้านงานสภาจึงขอนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ส่วนคอลัมน์บทความวิจัยได้นำเสนอเรื่อง **กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยกับการแก้ไขปัญหาและแนวทางพัฒนา** เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านกฎหมาย หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเป็นการสร้างมูลค่าให้กับสินค้า เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับคอลัมน์งานวิจัยและพัฒนา มี 2 เรื่อง คือ เรื่อง **การศึกษาข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบค้ายาเสพติดข้ามชาติ: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง** และเรื่อง **ความทั่วถึงและเท่าเทียมของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** คอลัมน์บทความที่น่าสนใจนำเสนอเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ **น้ำทะเล** และคอลัมน์สุดท้ายรอบโลกวิจัย นำเสนอเรื่อง **งานวิจัยด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ** กล่าวถึงการจัดสวัสดิการของประเทศฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี เปรียบเทียบกับประเทศไทย เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนงานโครงการตามนโยบายในการรองรับสังคมผู้สูงอายุในอนาคต

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้อ่านจะได้รับสาระความรู้จากบทความในคอลัมน์ต่าง ๆ ของเอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา ประจำเดือนตุลาคม 2561 อนึ่ง ภาพปกในครั้งนี้ได้นำภาพมาจาก <http://www.thairiceforlife.com/certification/gi> จึงขอบขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

หน้า

รอบด้านงานสภา

แนวทางการบริหารงบประมาณบูรณาการวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563	1
<i>เรียบเรียงโดย นารีนักษณ์ ศิริวรรณ</i>	

บทความวิจัย

กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยกับการแก้ไขปัญหาและแนวทางการพัฒนา <i>เรียบเรียงโดย ปิยะวรรณ ปานโต</i>	6
--	---

งานวิจัยและพัฒนา

การศึกษาข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบ ค้ายาเสพติดข้ามชาติ : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง <i>เรียบเรียงโดย ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์</i>	13
ความทั่วถึงและเท่าเทียมของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน <i>เรียบเรียงโดย นารีนักษณ์ ศิริวรรณ</i>	21

บทความที่น่าสนใจ

น้ำทะเล <i>เรียบเรียงโดย วิมลรักษ์ คานดิธรรม</i>	26
---	----

รอบโลกวิจัย

งานวิจัยด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ <i>เรียบเรียงโดย อัญชลี จวงจันทร์</i>	30
--	----

รอบด้านงานสภา

แนวทางการบริหารงบประมาณบูรณาการวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

เรียบเรียงโดย นาริลักษณ์ ศิริวรรณ

ที่มา: <https://empreendedor.com.br/noticia/investimentos-em-ti-somam-us-60-bilhoes-em-2014/>

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) ในฐานะเจ้าภาพร่วมการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ ประเด็นเรื่อง การวิจัยและนวัตกรรม ได้จัดการประชุมเรื่อง แนวทางการบริหารงบประมาณ การวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ในวันพฤหัสบดีที่ 30 สิงหาคม 2561 ณ ห้องประชุม แชนไฟล์ อาคารอิมแพ็ค ฟอรั่ม ศูนย์ประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจแก่หน่วยงาน สถาบันการศึกษา นักวิชาการอิสระและผู้ประสานงานโครงการวิจัย โดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ได้เข้าร่วมการประชุมดังกล่าว เพื่อรับฟังข้อมูลในการเตรียมจัดทำแผนบูรณาการวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ภายใต้กรอบการวิจัยและนวัตกรรม และผลการวิจัยและนวัตกรรมที่ได้ต้องมีเป้าหมายของผลผลิตและผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงทางเศรษฐกิจ สังคมและชุมชน สร้างองค์ความรู้พื้นฐาน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน บุคลากร และระบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ โดยให้ความสำคัญในการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคมและชุมชนเป็นหลัก มีตัวชี้วัดที่แสดงถึงการบรรลุเป้าหมายระดับผลผลิตและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในด้านความคุ้มค่า ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งเชิงปริมาณ คุณภาพ เวลา และต้นทุน ตลอดจนมีกลุ่มเป้าหมายชัดเจนที่จะนำผลผลิตจากงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ และมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัยและนวัตกรรม

ในการประชุมเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2560 ได้รับเกียรติจาก พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานพิธีเปิดการประชุมก่อนการเสวนาเรื่อง “การวิจัยและนวัตกรรมเชิงรุก บูรณาการวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ” โดยศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์สิริฤกษ์ ทรงศิวิไล เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ซึ่งกล่าวถึงการปรับทิศทางการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศให้อยู่บนฐานความร่วมมือด้านการวิจัยและนวัตกรรมที่มีความสอดคล้อง เหมาะสม สามารถใช้ประโยชน์ได้จริงกับสถานการณ์ปัจจุบัน และมีกรอบทิศทางการปรับตัวของประเทศทั้งในระยะสั้น ระยะยาว ตลอดจนการพัฒนาเชิงพื้นที่ในแต่ละภูมิภาค จนถึงภาพรวมของประเทศ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และสร้างสรรค์นวัตกรรมทางเศรษฐกิจ พัฒนาและแก้ปัญหาของประเทศ สร้างความเป็นอยู่ที่ดี สร้างความเท่าเทียมกันในสังคม ดังนั้น การบูรณาการวิจัยต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่การพัฒนาโจทย์วิจัยที่เป็นประเด็นสำคัญร่วมกับหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์ ซึ่งเรียกว่า “ร่วมคิด” และส่งเสริมการวิจัยเชิงบูรณาการการทำงานตามความเชี่ยวชาญ ซึ่งเรียกว่า “ร่วมทำ” รวมถึงการลงทุนการวิจัย ที่เรียกว่า “ร่วมสร้าง” การบูรณาการจึงจำเป็นต้องทำงานกันอย่างเป็นระบบ เพราะทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีพลังในการขับเคลื่อนการวิจัยและนวัตกรรม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับตัวและสร้างจุดแข็ง เพื่อให้สามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านในอนาคต โดยการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ หากประเทศไทยยังไม่สามารถส่งเสริมการลงทุนด้านการวิจัย และนวัตกรรมให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้น เศรษฐกิจไทยจะไม่สามารถพัฒนาเทียบเท่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคได้

สถานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทช.) โดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) จึงได้จัดทำ “ร่างยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-พ.ศ. 2579)” ขึ้น เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาของประเทศ โดยมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม ออกเป็น 4 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 3 การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างองค์ความรู้พื้นฐานของประเทศ และยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน บุคลากร และระบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ และเพื่อให้การดำเนินงานจัดทำแผนงบประมาณบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ วช. และ สวทน. ในฐานะเจ้าภาพร่วมการจัดทำงบประมาณ ในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ จึงได้จัดการประชุม เรื่อง “แนวทางการบริหารงบประมาณบูรณาการวิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563” เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจในการเตรียมการจัดทำแผนบูรณาการวิจัยและนวัตกรรม และเตรียมความพร้อมสำหรับการบริหารจัดการงบประมาณการวิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

ส่วนช่วงแรกของการประชุมในภาคบ่าย ดร.ญาดา มุกดาพิทักษ์ ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (สวทน.) ได้บรรยายในหัวข้อ “วิจัยและนวัตกรรมเชิงรุก: บูรณาการวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศ” มีสาระสำคัญเกี่ยวกับ Thailand 4.0 ซึ่งเป็นโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจที่โครงการจะนำพาประเทศไทยให้พ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลางและกับดักความเหลื่อมล้ำทางรายได้ พร้อมกับปฏิรูปประเทศไทยไปสู่ความยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยการวิจัย เทคโนโลยี และการบริหารจัดการเพื่อเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจสู่แบบเต็มไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ดังนั้น การพัฒนาแผนงาน/โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อน Thailand 4.0 จึงมุ่งเน้นโครงการ

บูรณาการวิจัยและนวัตกรรมที่มีผลกระทบเชิงเศรษฐกิจสูง (High Economic Impact Research and Innovation Program) ตัวอย่างโครงการที่ได้รับทุนวิจัยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 อาทิ โครงการระบบหุ่นยนต์เพื่อสุขภาพ (RUN : Robotics for Health) โครงการสร้างความมั่นคงและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับภาคเอกชนและวิสาหกิจชุมชนในอุตสาหกรรมพลังงานชีวมวลในระดับประเทศและภูมิภาค (LMV) โครงการวิจัยและพัฒนาและผลิตชีวเวชภัณฑ์เพื่อสุขภาพผิว โดยใช้ Growth Factors เป็นองค์ประกอบหลัก โครงการประยุกต์เทคโนโลยีชีวภาพและนวัตกรรมการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันและเพิ่มผลผลิตคุณภาพมังคุด

ต่อมา ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 วช. และ สวทช. ได้ร่วมกันจัดทำแนวคิดในการพัฒนาแผนงาน Spearhead ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ 1) อาหารเกษตร เทคโนโลยีชีวภาพและเทคโนโลยีการแพทย์ 2) เศรษฐกิจดิจิทัลและข้อมูล 3) ระบบโลจิสติกส์ 4) การบริการมูลค่าสูง 5) พลังงาน 6) การเกษตรสมัยใหม่ 7) วิทยาการหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ 8) ยานยนต์สมัยใหม่ 9) ระบบโลจิสติกส์อัจฉริยะ 10) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 11) เชื้อเพลิงชีวภาพ ตลอดจนการกำหนดนโยบายพัฒนากำลังคนผู้มีความรู้สูงของประเทศเพื่อรองรับการขับเคลื่อน Thailand 4.0 ที่มุ่งเน้นการผลิต พัฒนาและเพิ่มจำนวนบุคลากรใน 3 ส่วน คือ Build: สร้างฐานบุคลากรเพื่อรองรับความต้องการในอนาคต Buy: ดึงดูดบุคลากรเพื่อรองรับความต้องการในปัจจุบัน และ Borrow: เคลื่อนย้ายบุคลากรระหว่างภาคส่วนเพื่อรองรับความต้องการเร่งด่วนชั่วคราว รวมถึงการใช้ประโยชน์และเก็บรักษาบุคลากร โดยการปรับระเบียบนักเรียนรู้รัฐบาลให้สามารถทำงานกับภาคเอกชนได้ และการเชื่อมโยงนักเรียนรู้รัฐบาลกับโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐ (รัฐบาล สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เป็นต้น) นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิจัยและนวัตกรรมที่สำคัญ คือ อุทยานวิทยาศาสตร์ เป็นฐานในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชน เมืองนวัตกรรมอาหาร (Food Innopolis) เขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EECI) ซึ่งในการดำเนินโครงการดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีกลไกสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและประชาชน โดยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

สำหรับช่วงท้ายของการประชุมในภาคบ่าย ดร.สิริพร พิทยโสภณ ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทช.) ได้นำเสนอเรื่อง **“ระบบบริหารและการติดตามประเมินผลการวิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563”** ซึ่ง (ร่าง) ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) ประกอบด้วย 4 เป้าหมาย คือ เป้าหมายที่ 1: การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป้าหมายที่ 2: การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ประเด็นท้าทายทางสังคม เป้าหมายที่ 3: การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์การสร้างองค์ความรู้พื้นฐานของประเทศ เป้าหมายที่ 4: การสร้างบุคลากร พัฒนาระบบนิเวศและเครือข่ายการวิจัยและนวัตกรรมที่เข้มแข็ง โดยได้กำหนดเกณฑ์การพิจารณากลับกรองข้อเสนอแผนงาน/โครงการในประเด็นของคุณภาพของข้อเสนอ แผนการวิจัยและนวัตกรรม ความพร้อมของหน่วยงาน ผลลัพธ์และผลกระทบความสอดคล้องกับตัวชี้วัด แนวทางดำเนินงานในแผนบูรณาการวิจัยและนวัตกรรม ประกอบกับกำหนดแนวทางการติดตามและประเมินผลแผนงาน/โครงการวิจัยและนวัตกรรมภายใต้แผนบูรณาการวิจัยและนวัตกรรมเป็น 2 ส่วน คือ แนวทางสำหรับโครงการบูรณาการที่ถูกคัดเลือกเพื่อพิจารณาเป็นพิเศษ และแนวทางสำหรับโครงการบูรณาการโดยทั่วไป

โครงการบูรณาการที่ถูกต้องเลือกเพื่อพิจารณาเป็นพิเศษ เช่น โครงการที่มีผลกระทบสูงหรือได้รับการจัดสรรงบประมาณสูง มีแนวทางการติดตามและประเมินผล ประกอบด้วย 1) จัดทำการประเมินผลเบื้องต้น (Pre-Assessment) เพื่อระบุเป้าหมายผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบของโครงการ 2) กำหนดให้หน่วยงานรายงานผลการดำเนินงานโดยใช้ Self-Assessment Report (รายงานทุกไตรมาสในระบบ NRMS) 3) ติดตามและประเมินผลโครงการที่ถูกต้องเลือก ณ สถานที่ดำเนินการวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญ (Site Visit and Expert Evaluation) ตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง 4) วิเคราะห์ผลการดำเนินงานโดยผู้เชี่ยวชาญ 5) ประเมินผลกระทบที่ได้จากโครงการ

โครงการบูรณาการโดยทั่วไป มีแนวทางการติดตามและประเมินผล ได้แก่ 1) กำหนดให้หน่วยงานรายงานผลการดำเนินงานโดยใช้ Self-Assessment Report กล่าวคือ ให้มีการรายงานทุกไตรมาสในระบบ NRMS และ 2) วิเคราะห์ผลการดำเนินงานโดยผู้เชี่ยวชาญ

ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) มุ่งขับเคลื่อนการวิจัยและนวัตกรรมให้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เกิดผลสัมฤทธิ์สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และเป้าหมายประเทศไทย 4.0 เพื่อนำพาประเทศหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง สร้างความสามารถในการแข่งขัน และเกิดการเติบโตอย่างยั่งยืน โดยคาดว่าจะเกิดผลกระทบในภาพรวมของประเทศ ภายในปี 2579 ใน 5 ด้าน คือ 1) ประเทศไทยเป็นประเทศในกลุ่มประเทศพัฒนา และเป็นผู้นำนวัตกรรมในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในระดับโลก เช่น อุตสาหกรรมอาหารเพื่อสุขภาพ อุตสาหกรรมสารชีวภาพ และอุตสาหกรรมวัสดุทางการแพทย์ รวมทั้งการท่องเที่ยวและบริการมูลค่าสูง เป็นต้น 2) เกิดการบูรณาการทำงานด้านการวิจัยและนวัตกรรมระหว่างหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรม โดยมีแผนงานวิจัยและนวัตกรรมขนาดใหญ่ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานในภาคส่วนต่าง ๆ รองรับการแข่งขันที่สำคัญของประเทศ 3) ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ 4) สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเป็น 80:20 และ 5) สัดส่วนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำการวิจัยเทียบเท่าเต็มเวลาต่อประชากร ไม่น้อยกว่า 60:10,000 และเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพให้เกิดความสอดคล้องกันและเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ มีทิศทางการวิจัยที่ชัดเจน เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมทั้งในเชิงพาณิชย์ เชิงสังคม และคุณภาพชีวิต จะต้องมีการดำเนินการใน 4 ด้าน ต่อไปนี้คือ 1) ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างความมีเอกภาพให้เกิดความสอดคล้องและเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีทิศทางการวิจัยที่ชัดเจน เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมในเชิงพาณิชย์ เชิงสังคม และคุณภาพชีวิต 2) ด้านบุคลากรการวิจัยและนวัตกรรม ต้องให้มีบุคลากรด้านการวิจัยและนวัตกรรมจำนวนเพียงพอและมีคุณภาพส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาควิชาการและภาคอุตสาหกรรม รวมถึงแลกเปลี่ยนบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญทั้งภายในและภายนอกประเทศ 3) ด้านระบบงบประมาณการวิจัยและนวัตกรรม เป็นการปรับระบบให้เกิดบูรณาการการจัดสรรงบประมาณในรูปแบบการจัดสรรเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic allocation) ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมและเป็นแบบก้อน (Block grant) เพื่อให้ความต่อเนื่องและสามารถติดตามประเมินผลได้ 4) ด้านการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ เป็นการปรับปรุงและจัดทำกฎหมายรองรับการปฏิรูประบบวิจัยและนวัตกรรม โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและความรับผิดชอบ นอกจากนี้ ยังมีการแก้ไขข้อจำกัดและอุปสรรคของระบบ/กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์

อย่างไรก็ตาม สำหรับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยและนวัตกรรมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และมีการขอรับการจัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จึงควรมีการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแผนยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) เอกสารที่เกี่ยวข้องในการนำเข้าไปในระบบบริหารจัดการงานวิจัยของประเทศ (National Research Management Program: NRMS) ทั้งในส่วนขอเสนอแผนงานบูรณาการในภาพรวม (Full Proposal) และโครงการย่อยภายใต้แผนบูรณาการ ตลอดจนการรายงานผลการดำเนินโครงการเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ เพื่อให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้ผลงานวิจัยที่ตอบสนองต่อเป้าหมายของยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศในส่วนที่สามารถเกิดประโยชน์ต่อการสนับสนุนงานด้านนิติบัญญัติต่อไป

บรรณานุกรม

วช. ชี้แจงแผนบริหารงบประมาณวิจัย ปี 63. 31 สิงหาคม 2561. **กรุงเทพธุรกิจออนไลน์**. สืบค้น 1 ตุลาคม 2561 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/811738>

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2561). **แนวทางการจัดทำข้อเสนอเชิงหลักการแผนบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563**. เอกสารประกอบการสัมมนาการประชุมเรื่อง แนวทางการบริหารงบประมาณบูรณาการวิจัยและนวัตกรรม วันที่ 30 สิงหาคม 2561.

สภานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2560). **(ร่าง)ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579)**. กรุงเทพฯ: โคคูน แอนด์ โค จำกัด.

ภาพอ้างอิง

เทคโนโลยี. สืบค้น 18 ตุลาคม 2561 จาก <https://empreendedor.com.br/noticia/investimentos-em-ti-somam-us-60-bilhoes-em-2014/>

กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์: ปัญหาและแนวทางการแก้ไข

เรียบเรียงโดย ปิยะวรรณ ปานโต

ที่มา: <http://www.homkula.com/farmers/thoeng-sakaew/>

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications : GI) หมายถึง ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์และที่สามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว โดยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะปรากฏชื่อหรือเครื่องหมายอยู่บนฉลากสินค้าซึ่งจะสื่อให้เห็นว่า สินค้ามาจากหรือได้ถูกผลิตขึ้นในประเทศใด ท้องถิ่นใด ซึ่งการระบุชื่อประเทศหรือท้องถิ่น จะทำให้ผู้ซื้อหรือผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นว่าได้ซื้อสินค้าที่มีคุณภาพตามที่ต้องการ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่ง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความเชื่อมโยง (Link) ระหว่างปัจจัยสำคัญสองประการคือ ธรรมชาติและมนุษย์ กล่าวคือ ชุมชนได้อาศัยลักษณะเฉพาะที่มีอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ตามธรรมชาติ เช่น สภาพดินฟ้าอากาศ หรือวัตถุดิบเฉพาะในพื้นที่มาใช้ประโยชน์ในการผลิตสินค้าในท้องถิ่นของตนขึ้นมา ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะพิเศษที่มาจากพื้นที่ดังกล่าว คุณลักษณะพิเศษนี้อาจหมายถึง คุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะอื่น ๆ ที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้น ๆ

ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 120 ตอนที่ 108 ก วันที่ 31 กรกฎาคม 2546 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2549 โดยพระราชบัญญัตินี้ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพ

ของสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางด้านการค้าของประเทศต่อไป ทั้งนี้ ภายใต้หลักการและเหตุผลคือ เนื่องจากประเทศไทยมีนโยบายที่จะให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อป้องกันมิให้ประชาชนสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า โดยกำหนดให้มีการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์และห้ามการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันจะทำให้เกิดความสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้าที่ระบุในทะเบียน ในขณะที่เดียวกันนโยบายดังกล่าวเป็นการอนุวัติการตามพันธกรณีที่ประเทศไทยมีตามข้อ 22 ถึงข้อ 24 แห่งความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าในภาคผนวกท้ายความตกลงมาร์ราเกซ จัดตั้งองค์การการค้าโลกด้วย แต่กฎหมายไทยในปัจจุบันยังไม่เพียงพอที่จะรองรับนโยบายการให้ความคุ้มครองและรองรับพันธกรณีดังกล่าวได้สมควรมีกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมีคณะทำงานความร่วมมือด้านทรัพย์สินทางปัญญาอาเซียน ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ของไทยกับประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน เพื่อดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พร้อมกับส่งเสริมสถานะของไทยให้สามารถเป็นผู้นำเรื่องสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งพบว่าประเทศประชาคมอาเซียนได้มีการใช้กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แตกต่างกันไป อาทิ การใช้กฎหมายเฉพาะ กฎหมายเครื่องหมายการค้า หรือระบบผสมระหว่างกฎหมายเฉพาะกับกฎหมายการค้า ทั้งสินค้าที่ได้รับความคุ้มครองในระบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ก็มีความแตกต่างกัน ทำให้สินค้าที่ได้รับความคุ้มครองในระบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีความแตกต่างกันไป สภาพความแตกต่างดังกล่าวจึงเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการปกป้องสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของไทยและประเทศสมาชิกอาเซียน ดังจะเห็นได้จากสินค้าหรืออาหารไทยที่ได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยวต่างชาติซึ่งเป็นแรงจูงใจต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย แต่ความเป็นจริงพบว่า ชาวต่างชาติมักจะฉกฉวยผลประโยชน์จากชื่อเสียงเกียรติคุณของสินค้าอาหารไทยในการพยายามที่จะจดทะเบียนเป็นเจ้าของ รวมถึงลักลอบนำเครื่องหมายการค้าของไทยไปจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบการในต่างประเทศ

นอกจากนี้ สภาพปัญหาอุปสรรคข้างต้นแล้ว ยังพบว่าสินค้าที่มีคุณลักษณะของแหล่งทางภูมิศาสตร์ในการสร้างมูลค่าให้กับสินค้าไทยหรือผลิตภัณฑ์ของไทยที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถูกสะสมถ่ายทอดกันมาจนถึงปัจจุบันนั้นพบว่าต้องเผชิญกับปัญหาข้อกฎหมายด้านทรัพย์สินทางปัญญา เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นยังไม่ได้ได้รับความคุ้มครองในระบบกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเท่าที่ควร ดังนั้น บทควมวิจัยฉบับนี้ จึงขอเสนอข้อมูลความรู้จากผลงานวิจัยประกอบด้วยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเด็นด้านการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ในประเทศไทย การส่งเสริมการส่งออกและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การเพิ่มมูลค่าเงาะโรงเรียนนาสาร ปัญหาความสอดคล้องกับมาตรฐานสากล และการปกป้องภูมิศาสตร์ท้องถิ่นด้านสินค้าอาหารในประชาคมอาเซียน

นเรศ ชูดวง ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทย ซึ่งเป็นการศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคในการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ด้านการแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยเป็นการศึกษาถึงกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศและกฎหมายของประเทศมาเลเซียที่ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พบว่า หลักเกณฑ์ในการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทยยังมีข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนหลายประการ ซึ่งทำให้คนในชุมชนหรือผู้ที่ประสงค์จะขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ยังขาดศักยภาพที่จะขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จึงควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้

ทางภูมิศาสตร์ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงกำหนดให้หน่วยงานราชการหลายหน่วยงานที่มีเขตรับผิดชอบในพื้นที่เดียวกัน และสามารถขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้เหมือนกัน หรือควรที่จะกำหนดให้มีหน่วยงานของรัฐ เป็นตัวแทนของประชาชนนำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไปขึ้นทะเบียนแทน โดยมีหน่วยงานให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษาทางวิทยาศาสตร์ รวมถึงควรส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เรื่องระเบียบหรือวิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้แก่ประชาชน หรือบุคคลที่ต้องการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อให้สามารถเตรียมความพร้อมในการขอขึ้นทะเบียนได้อย่างไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ

จักรกฤษณ์ ควรพจน์ และบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อการส่งเสริมการส่งออกและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น โดยการวิเคราะห์ถึงปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ทำการศึกษาประเด็นสำคัญในความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยมุ่งเน้นบทบาทในการส่งเสริมการส่งออกและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น พบว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีบทบาทสำคัญที่เพิ่มมากขึ้นในธุรกิจการค้าในปัจจุบัน การค้าระหว่างประเทศเกี่ยวกับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงอันเนื่องมาจากมีแหล่งผลิตในบางพื้นที่ เช่น ไวน์ สุรา น้ำหอม ฯลฯ มีมูลค่าสูง ผลมาจากความต้องการของประชาชนที่จะบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพ ซึ่งบางพื้นที่จะเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียง ตลอดจนผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ดังกล่าวได้พัฒนาปรับปรุงกระบวนการผลิตจนมีความเชี่ยวชาญและมีเทคนิคการผลิตที่ดี

ดังนั้น การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับภูมิปัญญาชาวบ้านและชุมชนท้องถิ่น อาทิ บทบาทของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ยกตัวอย่างคือกรณีของข้าวหอมมะลิไทยซึ่งเป็นสินค้าเกษตรที่ควรใช้กฎหมายประกันคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 เพื่อคุ้มครองชื่อเสียงของสินค้า และเพื่อปกป้องข้าวไทยจากการแย่งชิงพันธุ์กรรมข้าว จากการฉกฉวยชื่อเสียงไปแสวงหาประโยชน์ทางการค้าหรือกรณีผ้าไหมไทยซึ่งเป็นสินค้าหัตถกรรมที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยเป็นสินค้าที่เกี่ยวข้องกับศิลปหัตถกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของมนุษย์ ภาครัฐจึงควรสนับสนุนการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยสู่ตลาดโลก หาช่องทางทางการขายสินค้าโดยอาศัยกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาต่าง ๆ ในการคุ้มครองชื่อเสียงแบรนด์ของสินค้าโดยเฉพาะกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

รพี พิกุลงาม ได้ทำการวิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อเพิ่มมูลค่าเงาะโรงเรียนนาสาร พบว่า เงาะโรงเรียนสำคัญในการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มี 3 ประการคือ 1) เป็นชื่อหรือสัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ 2) เป็นชื่อหรือสัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดที่สามารถบ่งบอกได้ว่า สินค้าจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้น 3) สินค้าต้องมีคุณภาพ ชื่อเสียงหรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ ซึ่งเงาะโรงเรียนนาสาร ครอบงำประกอบในการขอขึ้นทะเบียนได้ เพราะบ้านนาสารเป็นชื่ออำเภอหรือเป็นชื่อแหล่งทางภูมิศาสตร์ และเป็นต้นกำเนิดของเงาะโรงเรียนนาสาร ซึ่งมีลักษณะผลใหญ่ ผลแดงสด ผลเขียวแข็ง เปลือกบาง เนื้อหวานกรอบ ร้อนไม่ติดเมล็ด ส่งผลให้เงาะโรงเรียนนาสารมีลักษณะเฉพาะ มีลักษณะของภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และคุณลักษณะเฉพาะของชั้นดินในอำเภอบ้านนาสาร ส่วนผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนเงาะโรงเรียนนาสารมีได้ 3 กลุ่มคือ 1) กลุ่มข้าราชการ กลุ่มราชการ ส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีหน้าที่ดูแลอำเภอบ้านนาสารและเกี่ยวข้องกับเงาะโรงเรียนนาสาร 2) กลุ่มบุคคล นิติบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับเงาะโรงเรียนนาสาร และ 3) ผู้บริโภค ทั้งเมื่อมีการขึ้นทะเบียน

เงาโรงเรียนนาสารเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้ว ย่อมสามารถเพิ่มมูลค่าเงาโรงเรียนนาสารได้ โดยอาศัย สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เช่นเดียวกับสินค้าต่าง ๆ ที่ได้ขึ้นทะเบียนไปก่อนหน้านี้แล้ว

พันธกานต์ ชูจันทร์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาความสอดคล้องกับมาตรฐานสากลของพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 เป็นการศึกษาวิจัยถึงปัญหาความสอดคล้องกับมาตรการในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้มาตรฐานสากล เกี่ยวกับระเบียบประชาคมยุโรป เลขที่ 1151/2012 และความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (TPP) พบว่า มาตรการในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายไทยไม่สอดคล้องกันในประเด็น 1) ประเภทของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับความคุ้มครอง 2) การกำหนดตัวบุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำขอ 3) ระยะเวลาการตรวจสอบคำขอขึ้นทะเบียน 4) ระดับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ 5) ระบบการควบคุมตรวจสอบคุณภาพสินค้าและการตรวจสอบย้อนกลับ 6) การตรวจสอบคุณสมบัติของสินค้าก่อนวางตลาด และจากการศึกษาระเบียบประชาคมยุโรปเลขที่ 1151/2012 พบว่า มีรายละเอียดที่ชัดเจน และมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และเป็นตลาดสำคัญสำหรับการส่งออกสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งของประเทศไทยในทางตรงกันข้าม เนื่องจากมาตรการในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (TPP) ซึ่งเป็นเพียงการกำหนดมาตรฐานที่ประเทศภาคีสมาชิกจะต้องปฏิบัติตาม จึงไม่มีรายละเอียดที่ชัดเจน ซึ่งหากมีการโต้แย้งในประเด็นที่ไม่ชัดเจนอาจเกิดเป็นข้อพิพาทที่จะต้องมีการตีความมาตรการดังกล่าว ทั้งเป็นมาตรการให้ความสำคัญกับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้ามากกว่าการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งข้อตกลงดังกล่าวจะให้ความสำคัญกับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้ามากกว่าการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ทวีพทุทธิ ศิริศักดิ์บรรจง และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง มาตรการกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อปกป้องภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสินค้าอาหารในประชาคมอาเซียน : บทเรียนสำหรับประเทศไทย ซึ่งเป็น การศึกษาสินค้าอาหารไทยประเภทต้มยำกุ้ง แกงมัสมั่น ขนมหม้อแกงเมืองเพชร และขนมสาลีเมืองสุพรรณ และทำการเปรียบเทียบข้อมูลกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ 4 ประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และอินเดีย พบว่า กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทุกประเทศตั้งอยู่บนหลักกฎหมาย คือ 1) หลักความสอดคล้อง 2) หลักการผูกขาดสิทธิ และ 3) หลักจำเป็นรักษาสมดุล ทั้งนี้ ได้บทสรุปภายใต้หลักกฎหมายดังกล่าวคือ มาตรการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยและประเทศที่เลือกศึกษามีความแตกต่างกัน 3 รูปแบบคือ 1) กฎหมายเฉพาะของประเทศมาเลเซีย 2) กฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศอินโดนีเซีย และ 3) ระบบผสมของประเทศสิงคโปร์ ขณะที่ประเทศไทยใช้รูปแบบกฎหมายเฉพาะ ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับไทยมากที่สุด และมีมาตรฐานคุ้มครองสูงกว่ากฎหมายเครื่องหมายการค้า และกฎหมายระบบผสม อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ยังไม่สามารถปกป้องและอนุรักษ์สินค้าอาหารไทยได้ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวใน 2 กรณี คือ กรณีแรก เพื่อการปกป้องผลประโยชน์ทางการค้าของสินค้าอาหารไทย ควรแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาตามมาตรา 3 พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 เพื่อความสอดคล้องกับนโยบายครัวโลกของรัฐบาลไทย เริ่มต้นจากการเพิ่มเติมคำนิยามศัพท์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ว่า สินค้าในแหล่งภูมิศาสตร์นี้ให้หมายความรวมถึงสินค้าที่ถูกผลิตเพียงขั้นตอนหนึ่งในพื้นที่ หรือสินค้าที่ถูกผลิตบางขั้นตอนในพื้นที่ หรือสินค้าที่ถูกเตรียมในพื้นที่ซึ่งพื้นที่ดำเนินกิจกรรมดังกล่าวเป็นพื้นที่ในดินแดน ภูมิภาค หรือท้องถิ่น และการเพิ่มคำว่า “อาหารหรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด”

ลงในคำนิยามศัพท์สินค้า และการจำแนกประเภทสินค้า อื่น ๆ ควรอยู่ในรูปกฎกระทรวงประกอบการใช้กฎหมายฉบับนี้ ซึ่งการจำแนกประเภทสินค้านี้ควรสอดคล้องกับการปฏิบัติกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ รวมทั้งศัพท์แหล่งภูมิศาสตร์ควรเพิ่มข้อความว่า “สัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนท้องถิ่น” ไว้ก่อนคำว่า “หรือพื้นที่อื่นทำนองเดียวกันด้วย”

ขณะเดียวกัน การศึกษานี้มีข้อเสนอแก่ผู้ขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อแก้ไขปัญหาการยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และการละทิ้งคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยการเพิ่มข้อความว่า “หรือส่วนราชการ หน่วยราชการของรัฐ หรือองค์กรอื่นของรัฐที่ไม่เป็นนิติบุคคล” ต่อท้ายคำว่า “หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล” ตามมาตรา 7 (1) พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ในฐานะที่หน่วยราชการเหล่านี้เป็นตัวแทนของส่วนราชการ หน่วยราชการของรัฐ หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล และหน่วยราชการเหล่านี้มีส่วนสำคัญต่อการประสานงานกับผู้ผลิตสินค้าในชุมชนท้องถิ่น และการยกเลิกมาตรา 7 (3) พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 เหตุจากกลุ่มผู้บริโภคหรือองค์กรผู้บริโภคสินค้าตามมาตราดังกล่าวไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียและไม่ติดต่อหรือประสานงานกับผู้ผลิตสินค้าตามคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งการยกเลิกมาตรา 7 (3) ดังกล่าวมีประโยชน์ต่อนายทะเบียน กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ทำให้นายทะเบียนไม่ต้องรับคำขอขึ้นทะเบียนจำนวนมากที่ไม่อาจขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมาย

กรณีที่สอง การใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 เพื่อปกป้องภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าอาหารไทย แม้ว่ากฎหมายฉบับนี้ไม่ใช่เครื่องมือที่เหมาะสมต่อการปกป้องภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่กฎหมายฉบับนี้มีประโยชน์ทางอ้อมต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น หากสินค้าตามกฎหมายฉบับนี้ถูกผลิตขึ้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ขณะที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ยังไม่มีกฎกระทรวงหรือการบัญญัติรายละเอียดมาตรการสงวนรักษา อนุรักษ์ พื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผลิตสินค้าอาหารไทย การศึกษานี้จึงนำเสนอสองมาตรการ คือ

มาตรการระยะสั้น การปกป้องภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าอาหารไทยควรใช้ประโยชน์จากพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 เพื่อประโยชน์ทางอ้อมต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าอาหารไทยร่วมกับความคุ้มครองจากกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาฉบับอื่นร่วมด้วย เช่น พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 เป็นต้น

มาตรการระยะยาว การปกป้องภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าอาหารไทยรวมถึงสินค้าอาหารไทยตัวอย่างในการศึกษาประเภทต้มยำกุ้ง แกงมัสมั่น ขนมหม้อแกงเมืองเพชร ขนมสาเล่เมืองสุพรรณควรใช้ประโยชน์จากกฎหมายเฉพาะพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ซึ่งในอนาคตกระทรวงวัฒนธรรมหน่วยราชการที่มีภารกิจโดยตรงตามกฎหมายฉบับนี้จำเป็นต้องเร่งปฏิบัติงานสงวนรักษา อนุรักษ์ พื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นตามกฎหมายฉบับนี้

ทั้งนี้ การเสนอมาตรการระยะสั้นและมาตรการระยะยาวเป็นผลดีต่อชุมชนท้องถิ่นและผู้ผลิตสินค้าในชุมชนท้องถิ่น แม้ในอนาคตพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ได้บัญญัติรายละเอียดสงวนรักษา อนุรักษ์ พื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่การใช้ประโยชน์ทั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ควบคู่กับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาฉบับอื่นควรดำเนินต่อไป

เพราะการมีกฎหมายหลายฉบับปกป้องผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นย่อมเป็นประโยชน์ เพื่อที่ชุมชนท้องถิ่นมีทางเลือกตามกฎหมายต่อการปกป้องทั้งผลประโยชน์ทางการค้าและภูมิปัญญาท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ถึงการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ในมาตรา 3 คำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” หมายความว่า ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และสามารถบ่งบอกว่าเป็นสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว ซึ่ง “แหล่งภูมิศาสตร์” คือ พื้นที่ของประเทศ เขต ภูมิภาค และท้องถิ่น นอกจากนี้ยังหมายถึง ทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ ลำน้ำ เกาะ ภูเขา หรือพื้นที่อื่นทำนองเดียวกันด้วย

ทั้งนี้ ในทางปฏิบัติหรือการดำเนินการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ยังมีปัญหาหลายประการเนื่องจากหลักเกณฑ์การขอขึ้นทะเบียน มีข้อจำกัดหลายประการ ภาครัฐต้องให้ความรู้ ระเบียบ หรือวิธีการต่าง ๆ เพื่อประชาชนหรือชุมชนในท้องถิ่นต้องได้รับความรู้ความเข้าใจเพื่อไม่ให้เกิดการฉกฉวยไปแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า โดยเฉพาะสินค้าที่เกี่ยวข้องกับศิลปหัตถกรรมที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชนและในแต่ละท้องถิ่น โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อแสดงถึงความเป็นสัญลักษณ์คุณภาพและชื่อเสียง ควรมีการปรับแก้ไขกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หรือกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อให้มีความสอดคล้องและมีความเหมาะสมกับมาตรการในการให้ความคุ้มครองสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ เช่น การกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สำคัญในการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ภายใต้มาตรฐานสากลเกี่ยวกับระเบียบประชาคมยุโรป เลขที่ 1151/2012 ที่มีความสอดคล้อง ซึ่งจะมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยศึกษาเปรียบเทียบการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งจะให้ความสำคัญกับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สำหรับประเทศไทยนั้น การเป็นภาคีของประชาคมอาเซียน ตลอดจนบรรดาสันธิสัญญา อนุสัญญา ความตกลง ข้อตกลง ปฏิญญา พิธีสาร และตราสารอาเซียนอื่น ๆ ทั้งนี้ ที่ผ่านมามีประเทศไทยมีกฎหมายหลายฉบับที่ต้องปรับปรุง แก้ไข และยกเลิกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มุ่งเน้นความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคง สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งในด้านเศรษฐกิจจะมีการเปิดเสรีมากขึ้นในด้านสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือและทุน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่นับวันจะยังมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยมากขึ้น ประกอบกับการแก้ไขกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา 43 วงเล็บ 1 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ความว่า “บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ (1) อนุรักษ์ฟื้นฟูหรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ” เป็นการบัญญัติที่แสดงให้เห็นว่า ชุมชนเป็นผู้ทรงสิทธิในภูมิปัญญาท้องถิ่น

ดังนั้น ประเทศไทยควรมีการปรับแก้ไขพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เช่น ประเภทของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับความคุ้มครอง การกำหนดตัวบุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำขอ ระยะเวลาการตรวจสอบคำขอขึ้นทะเบียนหรือการตรวจสอบคุณสมบัติของสินค้าก่อนวางตลาด เป็นต้น นอกจากนี้ ภายใต้กฎหมายดังกล่าวย่อมเป็นการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค และเป็นการการันตีว่าผู้บริโภคได้รับบริโภคสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานและมีคุณลักษณะตรงตามความต้องการ ภายใต้การรักษามาตรฐานของสินค้าซึ่งเป็นการแสดงถึงความเชื่อมโยงและลักษณะของสินค้าที่กล่าวถึงแหล่งผลิต ตลอดจนมีคุณภาพ ชื่อเสียง และลักษณะเฉพาะของสินค้า ซึ่งจะเป็นการสร้างมูลค่าให้กับสินค้า รวมถึงเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกด้วย

บรรณานุกรม

- จักรกฤษณ์ ควรวจน์ และบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์. (2551). **คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อการส่งเสริมการส่งออกและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น**. สืบค้น 24 กรกฎาคม 2560 จาก file:///D:/Users/Parliament/Downloads/RDG5030014...full.pdf
- ทวีพฤทธิ ศิริศักดิ์บรรจง และคณะ. (2559). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง มาตรการกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อปกป้องภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสินค้าอาหารในประชาคมอาเซียน : บทเรียนสำหรับประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- นเรศ ชูดวง. (2550). **วิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทย**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, คณะนิติศาสตร์.
- ปิยะวรรณ ปานโต. (7 สิงหาคม 2559). **กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์**. รายการร้อยเรื่อง...เมืองไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักวิชาการ.
- พันธกานต์ ชูจันทร์. (2558). **ปัญหาความสอดคล้องกับมาตรฐานสากลของพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, คณะนิติศาสตร์.
- “พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์”. (31 ตุลาคม 2546). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 120 ตอนที่ 108 ก, น. 3-12.
- รพี พิภูลงาม. (2558). **มาตรการทางกฎหมายในการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อเพิ่มมูลค่าเกษตรโรงเรียนนารา**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, คณะนิติศาสตร์.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” (6 เมษายน 2560). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, น. 1-90.

ภาพอ้างอิง

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์. สืบค้น 18 ตุลาคม 2561 จาก <http://www.homkula.com/farmers/thoeng-sakaew/>

งานวิจัยและพัฒนา

**การศึกษาข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศ
ในการป้องกันและแก้ไขปัญหากลุ่มการค้ายาเสพติดข้ามชาติ:
ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง**

วิจัยโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก พงศ์กุลธร โรจน์วิรุฬห์

เรียบเรียงโดย ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์

ที่มา: http://talontody.blogspot.com/2015/01/blog-post_24.html

ข้อตกลงในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระหว่างประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงมีมาตั้งแต่อดีต โดยการร่วมลงนามระหว่างไทย เมียนมา ลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีน (ยูนนาน) ตั้งแต่ปี 2535 ซึ่งข้อตกลงและความร่วมมือด้านยาเสพติดจะเป็นไปในทิศทางความร่วมมือกันลงนามเพื่อสกัดกั้นยาเสพติดบริเวณชายแดนและการติดตามผู้ร้ายข้ามแดนในคดียาเสพติด โดยทุกประเทศได้ลงนามในสัญญา The United Nation Office of Drugs and Crimes (UNODC) ที่ผ่านมาข้อตกลงดังกล่าวประเทศไทยได้รับความร่วมมือค่อนข้างสูงกับประเทศลาว ทั้ง 2 ประเทศจะมีข้อตกลงร่วมกันมากกว่าประเทศอื่นในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงอย่างจีนและเมียนมา ซึ่งให้ความร่วมมือกับประเทศไทยค่อนข้างน้อยหากเทียบกับประเทศลาว แม้ว่าการลงนามตามสัญญาดังกล่าว ทุกประเทศสัญญาจะต้องให้ความร่วมมือต่อกันก็ตาม หากแต่ในทางปฏิบัติแล้วการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศดังกล่าวกลับเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไปหรือค่อนข้างน้อย เพราะแต่ละประเทศต่างมีปัญหาเฉพาะของตนเอง เช่น ปัญหาทางด้านการเมืองภายในประเทศ หรืออาจเป็นเพราะว่าระหว่างประเทศไม่มีพื้นที่ชายแดนที่ติดกัน ปัญหาความร่วมมือระหว่างกันจึงมองไม่เห็นได้อย่างชัดเจน สิ่งเหล่านี้อาจเป็นปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการเสริมสร้างหรือส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันในการป้องกัน

และแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เพราะยาเสพติดเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่อาศัยช่องว่างดังกล่าว และสร้างปัญหาให้กับหลายประเทศที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตาม กลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงต่างได้ตระหนักถึงสภาพปัญหายาเสพติดเป็นอย่างดี และต่างฝ่ายได้มีความพยายามจัดประชุมและจัดทำข้อตกลงร่วมกันมาโดยตลอดทั้งในระดับท้องถิ่น ไปจนถึงความร่วมมือในระดับที่สูงขึ้นในรูปแบบทวิภาคี พหุภาคี จนถึงในระดับนานาชาติ ซึ่งทุกประเทศต่างมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในประเทศเมียนมาและกัมพูชาต่างพยายามที่จะเสริมสร้างและมีความเคลื่อนไหวเพื่อสร้างและให้ความร่วมมือมากขึ้นจากที่ผ่านมา ประเทศจีนและเวียดนามยังคงมีส่วนร่วมในการประชุม แต่ยังคงกล่าวได้ว่ายังไม่มีการขอความร่วมมือที่ชัดเจนหรือเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร ส่วนประเทศลาวยังคงให้ความร่วมมือกับประเทศไทยเป็นอย่างดี การดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าวจึงได้ศึกษาความเป็นมาของยาเสพติดในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงซึ่งเป็นอนุภูมิภาคที่มีความสำคัญในฐานะแหล่งผลิต แหล่งค้า และแหล่งกระจายยาเสพติดไปยังภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วโลก ศึกษาถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก นโยบายและยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านยาเสพติดในระดับโลก ทำให้สามารถเข้าใจรูปแบบปัญหา อุปสรรคของข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศกับการจัดการกับปัญหาการลักลอบค้ายาเสพติดข้ามชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความเป็นมาของการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
2. ศึกษาสถานการณ์ยาเสพติดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
3. ศึกษา นโยบายและยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านยาเสพติด
4. วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคของข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขปัญหาลักลอบค้ายาเสพติดข้ามชาติของกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขปัญหาลักลอบค้ายาเสพติดข้ามชาติ : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย เอกสารทางวิชาการ บทความ หนังสือ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาศึกษาวิเคราะห์ภายใต้วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นำเสนอรายงานวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Content Analysis)

ผลการศึกษาวิจัย

1. ความเป็นมาของยาเสพติดในกลุ่มประเทศ อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงถึงปัจจุบัน

สืบเนื่องมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมในทวีปยุโรปในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 กระบวนการล่าอาณานิคมของประเทศยุโรปจึงเริ่มขึ้น ในยุคเริ่มต้นของการล่าอาณานิคมดังกล่าวอาศัยศักยภาพของอาวุธยุทโธปกรณ์และประสิทธิภาพของกองกำลังทางทหารที่ทรงอำนาจเป็นสำคัญ แต่การจะสร้างกองทัพให้มีศักยภาพทางสงคราม จะต้องใช้งบประมาณเช่นเดียวกันกับการขยายอาณานิคมและการขยายตัวภาคอุตสาหกรรม ดังนั้น ประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศสจึงได้แสวงหาวิธีการ

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายภายในเวลาระยะเวลาอันสั้น โดยใช้วิธีการ “ค้าฝิ่น” เพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนหรือเงินซึ่งจะเป็นงบประมาณหรือทุนในการขยายอำนาจในกองทัพ โดยประเทศอังกฤษเริ่มที่การยึดดินแดนส่วนเหนือของประเทศอินเดียและยึดเอาเขตเบงกอลเป็นแหล่งปลูกฝิ่นและลำเลียงฝิ่นเพื่อไปจำหน่ายให้กับชาวจีนเขตชายฝั่งทางตอนใต้ต่อไป จากสภาพการณ์ดังกล่าวทางจีนเริ่มที่จะตระหนักถึงความสูญเสียทางเศรษฐกิจและผลกระทบทางสังคมจากการที่มีประชาชนนิยมสูบฝิ่นกันมากขึ้น จึงสั่งห้ามนำฝิ่นเข้าประเทศ เหตุการณ์ดังกล่าวสร้างความไม่พอใจให้กับประเทศอังกฤษเป็นอย่างมากจนเกิดเป็นสงครามฝิ่นขึ้นระหว่างประเทศจีนกับประเทศอังกฤษ และชัยชนะในสงครามฝิ่นของประเทศอังกฤษครั้งนี้ ทำให้ประเทศจีนจำเป็นต้องยินยอมให้เปิดท่าเรือเพื่อเป็นรองรับการค้าขายของพ่อค้าฝิ่นชาวอังกฤษและยังต้องอนุญาตให้สามารถทำการค้าฝิ่นได้ต่อไปอย่างเสรี การแผ่ขยายอิทธิพลของประเทศอังกฤษเป็นไปอย่างต่อเนื่องและได้ลุกลามไปข้ามพรมแดนจากประเทศจีนเข้าสู่ดินแดนแถบกลุ่มแม่น้ำโขงในทุก ๆ ประเทศ พม่าขณะนั้นต้องกลายเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ตามมาด้วยการขยายอาณานิคมของประเทศฝรั่งเศสซึ่งได้ครอบครองประเทศเวียดนาม ประเทศกัมพูชา ประเทศลาว กลายเป็นสหพันธอินโดจีนของฝรั่งเศส สำหรับประเทศไทยกลายเป็นรัฐในเขตอิทธิพลของประเทศอังกฤษ มีการปรับเปลี่ยนบทบาทใหม่ทางเศรษฐกิจในเอเชียอาคเนย์ โดยเริ่มจากโครงการสร้างรางรถไฟขนาดใหญ่ ผ่านเขตชุมชนมั่งคั่งเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพฯ กรุงเทพมหานคร และกรุงเทพมหานคร สำหรับใช้เป็นเส้นทางในการขนส่งและลำเลียงวัตถุดิบต่าง ๆ เพื่อนำไปป้อนอุตสาหกรรมของประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศส นอกจากการค้าฝิ่นในประเทศจีนแล้วเพื่อประโยชน์กับการก่อสร้างโครงการดังกล่าวยังมีการโยกย้ายแรงงานเข้ามาทำงานในเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะแรงงานจากประเทศจีน มีการนำฝิ่นติดตัวมาด้วย เพราะแรงงานชาวจีนขณะนั้นนิยมการสูบและติดฝิ่น ทำให้การสูบฝิ่นได้แพร่ระบาดไปในพื้นที่เอเชียอาคเนย์อย่างรวดเร็ว และมีการขยายการค้าฝิ่นเข้ามาในเขตพม่าและดินแดนในแถบอินโดจีนโดยผ่านกระบวนการค้าฝิ่นเถื่อนมากขึ้นอีกด้วย

การแพร่ระบาดของฝิ่นในประเทศพม่า เริ่มที่ประเทศอังกฤษได้เคลื่อนทัพเข้าถึงประเทศพม่าตอนล่าง ในปี 2395 และได้ส่งฝิ่นจากประเทศอินเดียเข้ามาขายในประเทศพม่า โดยผ่านองค์การค้าฝิ่นหลวงของประเทศพม่า จนกระทั่งในปี 2421 สภาอังกฤษได้ผ่านกฎหมายฝิ่นออกมาบังคับใช้อย่างเป็นทางการ จึงได้มีการเริ่มดำเนินการรณรงค์ลดการปลูกและการเสพฝิ่นในประเทศพม่าลง โดยอนุญาตให้มีการขายฝิ่นให้กับเฉพาะนักเสพชาวจีนและนักเสพชาวอินเดียได้เท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม มาตรการดังกล่าวไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากชาวพม่าได้คุ้นเคยกับการสูบฝิ่นมาเป็นระยะเวลากว่า 25 ปีแล้ว ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในสภาวะติดฝิ่นอย่างหนัก การแพร่ระบาดของฝิ่นในประเทศไทยราวปี 2423 แรงงานชาวจีนอพยพได้กลายมาเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของกรุงเทพฯ และนำฝิ่นติดตัวมาด้วย แม้ในสมัยรัชกาลที่ 2 และรัชกาลที่ 3 จะมีบทลงโทษประหารสำหรับผู้ค้าฝิ่น แต่ต่อมาในรัชกาลที่ 4 ทรงยินยอมต่อแรงบีบคั้นของประเทศอังกฤษ ด้วยการอนุญาตให้มีการจัดตั้งแหล่งค้าฝิ่นผูกขาดของหลวง ซึ่งกิจการนี้ได้ให้สิทธิเช่าช่วงแก่พ่อค้าฝิ่นชาวจีน รับผิดชอบดำเนินการทั้งหมด ต่อมาในปี 2440 รัฐบาลไทยได้ประกาศยกเลิกพ่อค้าคนกลางจากจีนแล้วเข้าดำเนินการเองทั้งหมด โดยในปี 2456 ประเทศไทยได้นำเข้าฝิ่นจากประเทศอินเดียมากถึง 147 ตัน ในขณะที่ช่องฝิ่นในประเทศเพิ่มมากขึ้นในปี 2423 จาก 1,200 แห่ง เพิ่มขึ้นเป็น 3,000 แห่ง ในปี 2460 และมีผู้สูบฝิ่นมากถึง 200,000 คน ในปี 2464 การแพร่ระบาดของฝิ่นในอินโดจีน ประเทศเวียดนามเป็นด่านแรกสุดที่รับชาวจีนอพยพจากมณฑลกว๋างตุ้งและมณฑลฮกเกี้ยน ชาวจีนเหล่านี้ได้มาช่วยพัฒนาการค้าของเวียดนามให้เจริญก้าวหน้า สามารถช่วยขยายตลาดส่งออกสินค้าพื้นฐานของประเทศเวียดนาม เช่น ข้าว งาช้าง

เครื่องเงิน เป็นต้น เพื่อไปแลกเปลี่ยนสินค้าฟุ่มเฟือยจากกวางตุ้งและมณฑลชายฝั่งทะเลของจีนได้มากขึ้นอีกด้วย จนกระทั่งประเทศอังกฤษได้ขยายอาณานิคมเข้ามาในประเทศเวียดนาม และบังคับให้ประเทศเวียดนามเปิดกิจการฝิ่นหลวงขึ้นในปี 2401 ขณะเดียวกันฝรั่งเศสได้ขยายเขตยึดครองอินโดจีนมากยิ่งขึ้น ในช่วงปี 2406-2436 และประกาศให้ประเทศกัมพูชาเป็นรัฐในคุ้มครองของประเทศฝรั่งเศส ส่วนภาคกลางประเทศเวียดนามถูกประกาศให้เป็นรัฐในอารักขา ผนวกดินแดนตั้งเกี่ยหลังจากนั้นได้รวมเอาประเทศลาว โดยตั้งเป็นสหพันธ์อินโดจีน ในปี 2436 ทั้งนี้ รายได้จากการค้าฝิ่นกลายเป็นงบประมาณสำหรับการบริหารการปกครองอาณานิคมเหล่านี้ส่งเสริมให้พลเมืองในอาณานิคมเสพฝิ่นอย่างกว้างขวาง ซึ่งผลดังกล่าวทำให้เจ้าอาณานิคมประเทศฝรั่งเศส ยังสามารถปกครองดินแดนแถบนี้ได้ง่ายมากขึ้นอีกด้วย

สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงในปัจจุบัน โดยสรุปแล้วสภาพปัญหาของยาเสพติดของกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงทั้ง 6 ประเทศ เริ่มตั้งแต่กระบวนการ การผลิตยา การลักลอบการนำเข้า การค้า เส้นทางการลำเลียง การแพร่ระบาด การใช้ยาเสพติด และการบำบัด รักษา ซึ่งยังคงมีความรุนแรง โดยมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบลักษณะประเภทของยาเสพติด ออกจากเดิมที่เป็นสารเมทแอมเฟตามีนชนิดเม็ด แพร่ระบาดเป็นอันดับหนึ่งกำลังจะมีแนวโน้มกลายเป็นการเพิ่มขึ้นของเมทแอมเฟตามีนชนิดผลึกหรือไอซ์มากยิ่งขึ้น และยังพบว่ามี การจับกุมยาเสพติดประเภทนี้ยังสูงขึ้น จากเดิมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้แล้วยังมีกลยุทธ์ทางการตลาดในการจัดจำหน่ายให้แพร่กระจายอย่างรวดเร็ว โดยใช้การรวมกลุ่มของผู้เสพมีการชักชวนให้เพื่อนร่วมใช้ ทำให้ไอซ์สามารถเข้าถึงผู้เสพในทุกกระดับ รวมไปถึง การสร้างทัศนคติและความเชื่อในเชิงบวกในการใช้ไอซ์อีกด้วยทำให้เป็นที่นิยมของผู้เสพ อีกทั้งการขนส่งลำเลียงของกลุ่มนักค้ายาเสพติดยังมีรูปแบบของกลุ่มอาชญากรรมข้ามชาติมากยิ่งขึ้นโดยมีการวางแผนในการลำเลียงซุกซ่อน รวมทั้งมีความระมัดระวังในการหลีกเลี่ยงการจับกุมด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัยใหม่ และการขนส่งลำเลียงยาเสพติดโดยอาศัยช่องโอกาสตามรอยต่อตามแนวชายแดนทางธรรมชาติที่เป็นอุปสรรคให้เกิดประโยชน์ และในขณะเดียวกันยังใช้ความแตกต่างของกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ ความไม่พร้อมของแต่ละประเทศไม่ว่าจะเป็นทางด้านความมั่นคงทางการเมือง ความไร้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ หรือปัญหาทางสังคมที่เกิดจากชนกลุ่มน้อย หรือความแตกแยกของสังคม ความหวาดระแวงไม่ไว้วางกันระหว่างประเทศ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นช่องโอกาสของขบวนการลักลอบค้ายาเสพติด และส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมกับความร่วมมือระหว่างประเทศในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

2. สถานการณ์ยาเสพติดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

ประเมินว่า ยาเสพติดเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่สร้างรายได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20 ของอาชญากรรมทั้งหมด แต่มากถึงร้อยละ 50 ของอาชญากรรมข้ามชาติ และการฟอกเงินจากยาเสพติดมีมูลค่าถึง ร้อยละ 0.4-0.6 ของขนาดเศรษฐกิจโลก โดยรายได้จากอาชญากรรมเหล่านี้ได้ถูกนำไปใช้เพื่อต่อยอดธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมต่อไปอีก ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศต่าง ๆ โดยประเมินว่าผลกระทบทางลบด้านสังคมและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากปัญหายาเสพติดมีมากถึงสองเท่าของรายได้ จากธุรกิจนี้แม้ว่าจะมีการนำรายได้บางส่วนจากอาชญากรรมต่าง ๆ ไปลงทุนในธุรกิจที่ถูกกฎหมาย แต่ก็อาจส่งผลเสียทางเศรษฐกิจได้ เนื่องจากอาจเกิดการจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่บิดเบือน เช่น เกิดการเก็งกำไร การปั่นหุ้นหรือเกิดการแข่งขันทางธุรกิจที่ไม่เป็นธรรม เนื่องจากเจ้าของกิจการมีต้นทุนทางธุรกิจที่แตกต่างกัน หรืออาจทำลายความน่าเชื่อถือขององค์กรธุรกิจ จนส่งผลเสียต่อบรรยากาศการลงทุนและระบบเศรษฐกิจ โดยรวม จากระบบข้อมูล DAINAP หรือ Drug Abuse Information Network for Asia and

the Pacific พบว่า สถานการณ์สภาพปัญหาการใช้ยาเสพติดในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงจากเดิมไปมาก โดยพบว่าสัญญาณที่สำคัญ กล่าวคือ ยังคงมีการแพร่ระบาดของสารเสพติดชนิดเดิม คือ กัญชา ฝิ่น และเฮโรอีน ปรากฏอยู่ในตลาดยาเสพติดภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกอย่างเช่นเดิม แต่จากการวิเคราะห์ข้อมูลยังพบอีกว่า สารสังเคราะห์ประเภทสารกระตุ้นประสาท (ATS) ได้ทวีความรุนแรงขึ้น และได้กลายเป็นภัยคุกคาม อันดับหนึ่งที่ปรากฏขึ้นในหลาย ๆ ประเทศ ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก โดยสาร ATS ที่พบในภูมิภาคนี้ที่สำคัญมีด้วยกัน 2 ประเภท คือ ประเภทแรกคือ เมทแอมเฟตามีน (Methamphetamine) ซึ่งออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท และประเภทที่สองคือ เอ็กซ์ตาซี (Ecstasy) จะออกฤทธิ์ทั้งกระตุ้นประสาทและหลอนประสาทในเวลาเดียวกัน โดยที่พบเห็นมากคือชนิดเม็ด และชนิดผลึก ซึ่งหากเป็นชนิดเม็ดจะพบมากในแถบประเทศลุ่มน้ำโขง 4 ประเทศ คือ ประเทศกัมพูชา ประเทศลาว ประเทศไทย และประเทศเวียดนาม ในขณะที่อีกชนิดที่เป็นผลึก จะพบมากในประเทศบรูไน ประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศสิงคโปร์

3. นโยบายและยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านยาเสพติด

ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกต่างเข้าใจและตระหนักดีถึงความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญที่จะแก้ไขปัญหาเสพติดซึ่งได้ปรากฏเป็นภาพสะท้อนออกมาในรูปแบบของความมุ่งมั่นที่จะขยายความสัมพันธ์ความช่วยเหลือระหว่างประเทศทั้งในหลาย ๆ รูปแบบเพื่อเสริมสร้างมาตรการการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดข้ามชาติสร้างความไว้วางใจกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างหน่วยงานกลางด้านยาเสพติดของแต่ละประเทศ ตลอดจนการส่งเสริมการสร้างกลไกความร่วมมือกับต่างประเทศ โดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคี และการสนับสนุนช่องทางในการผลักดันโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก โดยประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกใช้กลไกความร่วมมือที่สำคัญที่มีอยู่ ได้แก่ การประชุมหัวหน้าหน่วยปราบปรามยาเสพติดภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (HONLEA) การประชุมด้านปราบปรามยาเสพติดภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (ADEC) และการจัดทำฐานข้อมูลระหว่างประเทศเอเชีย-แปซิฟิก (DAINAP) ประสานความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดกันอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านยาเสพติด โดยเหตุการณ์ที่สำคัญคือ กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้ยืนยันเจตนารมณ์ร่วมกันในการนำประเทศของตนไปสู่การเป็นเขตปลอดยาเสพติดอาเซียนภายในปี 2015 โดยทุกประเทศสมาชิกมีการดำเนินงานในลักษณะ การไปสู่เป้าหมายดังกล่าวในทุกระดับ อาทิ ระดับการเมือง (Political Level) ได้สนับสนุนการสร้างความมั่นคงและความมีเสถียรภาพในภูมิภาคโดยป้องกันภัยคุกคามจากยาเสพติดในระดับนโยบาย (Policy Making Level) ซึ่งได้แสดงความห่วงใยในประเด็นของยาเสพติดที่ต้องมีการระดมความร่วมมือทุกภาคส่วน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวในระดับปฏิบัติการและระดับโครงการ (Operational and Programmatic Level) มีความพยายามที่จะร่วมมือกันทำงานให้มากขึ้นในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในด้านการปราบปรามยาเสพติดและการลดอุปสงค์และอุปทานของยาเสพติด โดยมีความร่วมมือเพื่อต่อสู้กับปัญหาเครือข่ายอาชญากรรมยาเสพติดระหว่างประเทศในหลากหลายรูปแบบมากขึ้น ทั้งรูปแบบทวิภาคี พหุภาคี และความร่วมมือระดับท้องถิ่นตาม แนวชายแดน โดยมีกฎหมายระหว่างประเทศร่วมกันในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา (Mutual Legal Assistant) โดยที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันอย่างต่อเนื่อง และสิ่งที่สำคัญในอนาคตอีกประการหนึ่งที่ประเทศสมาชิกให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจในภูมิภาค ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อปัญหาเสพติดมีโอกาขยายตัวแพร่ระบาดได้ง่ายยิ่งขึ้นคือ การขยายตัวทางการค้าหรือการเปิดเขตการค้าเสรี เช่น การสนับสนุนเส้นทางเศรษฐกิจในทวีปเอเชีย (Asian Highways) อันอาจส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ยาเสพติด ทำให้เกิดความ

สะดวกในการลักลอบลำเลียงขนถ่ายยาเสพติดได้ ซึ่งในอีกทางหนึ่งก็เห็นได้อย่างชัดเจนคือ ทำให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศต่างตระหนักถึงการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดอย่างเป็นองค์รวมและมีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น โดยการสร้างสมดุลมิตรระหว่างประเด็นการลดอุปสงค์และการลดอุปทาน ยาเสพติด ครอบคลุมถึงประเด็นเรื่องการพัฒนาสุขภาพควบคู่ไปกับการพัฒนาการศึกษา โดยทั้งสองประเด็นยังทำให้เครือข่ายการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างท้องถิ่นกับท้องถิ่นขยายระดับจนไปถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

4. ปัญหา อุปสรรคของข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ลักลอบค้ายาเสพติดข้ามชาติของกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

4.1 ปัญหาของข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศขาดความเชื่อมโยงในการปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยแต่ละประเทศลงนามให้ความร่วมมือทั้งมาตรการนโยบายและแนวทางอื่น ๆ ในการป้องกันควบคุมและปราบปรามยาเสพติด แต่เมื่อกลับไปยังประเทศของตนแล้วข้อมูลที่ตกลงกันไว้กลับขาดการสานรับช่วงต่อความเชื่อมโยงของข้อมูลในการดำเนินงาน ไม่มีการนำบทบัญญัติของกฎหมายหาทางออกเพื่อมาใช้ร่วมกันและยังต้องอาศัยบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านกฎหมายอีกด้วย ปัญหาเหล่านี้กลายเป็นความยุ่งยาก และอาจทำให้เกิดความขัดแย้งภายในและระหว่างประเทศตามมา ข้อตกลงจึงไม่เกิดเป็นผลทางรูปธรรมที่ชัดเจน

4.2 การขาดเจ้าภาพในการรวมตัวหรือกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจังในการลงนามในข้อตกลงไม่เกิดสภาพการบังคับ ไม่มีบทลงโทษ และขาดการตรวจสอบว่าประเมินผลว่า มีการปฏิบัติงานอย่างจริงจังมีประสิทธิผลหรือไม่ อย่างไร ทำให้ผลความร่วมมือตามข้อตกลงที่เกิดขึ้นการปฏิบัติไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

4.3 ปัญหาเรื่องการประสานงาน เมื่อมีการลงนามในสัญญาหรือข้อตกลงเรียบร้อยแล้ว หากมีการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างประเทศจะพบว่า หน่วยงานหรือภาคส่วนอื่น ๆ ในบางประเทศไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่รู้เรื่องในข้อตกลงดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาต่อประเทศที่ทำข้อตกลงต้องเสียเวลาในการติดต่อประสานงาน และทำเรื่องขอความร่วมมือกรณีนั้นอีกครั้ง ซึ่งในบางกรณีการดำเนินงานดังกล่าวกลายเป็นความล่าช้าและไม่ทันต่อการดำเนินคดีหรือติดตามจับกุมผู้กระทำผิด

4.4 ปัญหาภายในประเทศเป็นปัญหาการเมืองที่ประเทศอื่นไม่สามารถเข้าไปก้าวกาย หรือให้ความร่วมมือได้ เช่น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชนเผ่าพื้นเมืองในพม่า ปัญหาด้านการเมืองของกัมพูชา เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาด้านความมั่นคงภายในประเทศและมีผลกระทบต่อนโยบาย และแนวทางในการป้องกันแก้ไขยาเสพติด โดยเฉพาะในข้อตกลงร่วมกันในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

ข้อเสนอแนะที่ได้จากวิจัย

1. ด้านนโยบายภาครัฐควรมีการออกแบบให้มีแนวโน้มเชิงนโยบายในการสนับสนุนทุกประเทศไม่ว่าการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ และทางสังคมซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่องแล้ว ยังต้องเข้าใจปัญหาภายในเรื่องความมั่นคงทางการเมืองอีกด้วย โดยควรให้นำนักความสนใจไปที่ประเด็นความต่อเนื่องในการให้ความช่วยเหลือประเทศไม่ว่ารัฐบาลประเทศนั้นจะมีเสถียรภาพหรือไม่ เพราะเป็นการแสดงออกไว้ซึ่งความจริงใจ ความไว้วางใจ เชื่อใจ เพื่อประโยชน์กับความร่วมมือระหว่างประเทศในอนาคต

2. ด้านการปฏิบัติควรที่จะมีการศึกษาด้านความร่วมมือทางเทคนิคหรือวิชาการเพื่อสร้างมิติของกรอบข้อตกลงควรช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้มีความชัดเจนกัน ในทางปฏิบัติในการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น ในทางเทคนิคเรื่องความแตกต่างกันของกฎหมาย โดยการแสวงหาความร่วมมือเรื่องผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และหาทางออกสำหรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหากมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย

3. ควรที่จะมีการศึกษาหาวิธีการสร้างกลไก หรือเครื่องมือทางบริหารที่สามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์ในระหว่างประเทศกับการรวมกลุ่มให้มีความแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น สร้างมาตรฐานการปฏิบัติในความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยอาจกำหนดวิธีการประเมินผลคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อสนับสนุนกลไกการสร้างกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องของภาพรวมการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดข้ามชาติให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ความคิดเห็นของผู้เรียบเรียงบทความวิจัย

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาความมั่นคงปลอดภัยของมนุษยชาติ (Human Security) และยาเสพติดเป็นตัวการที่สำคัญในการแข่งขันทำลายกำลังทรัพยากรบุคคลของชาติ ความรุนแรงของสถานการณ์ยาเสพติดจะเป็นตัวแปรสำคัญให้มีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทุกรัฐบาลที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาเสพติดในทุกระดับที่สูงมาก โดยการกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลเพื่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดลักลอบค้ายาเสพติดข้ามชาติ : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง” ทำให้ได้ค้นพบข้อเสนอแนะจากผู้วิจัยในเชิงนโยบายภาครัฐที่ต้องให้ความสำคัญและการสร้างกลไกหรือเครื่องมือทางบริหารที่สามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์ในระหว่างประเทศกับการรวมกลุ่มอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงให้มีความแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น สร้างมาตรฐานการปฏิบัติในความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดข้ามชาติให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในการนี้ ประเทศไทยได้จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเครือข่ายข้อมูลเฝ้าระวังยาเสพติดอาเซียน ครั้งที่ 5 ระหว่างวันที่ 7-9 มีนาคม 2561 ประกอบด้วย ผู้แทนในภูมิภาคอาเซียน 10 ประเทศ ประเทศคู่เจรจา 3 ประเทศ ได้แก่ จีน ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ผู้แทนจากสำนักเลขาธิการอาเซียน UNODC เครือข่ายองค์กรวิชาการสารเสพติด ผู้แทนศูนย์ประสานงานแม่น้ำโขงปลอดภัย และเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและเครือข่ายเฝ้าระวังยาเสพติด เนื่องจากหลังการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้ส่งผลในเศรษฐกิจระหว่างประเทศในภูมิภาคมีการขยายตัว ทำให้ปัญหายาเสพติดทวีความรุนแรงขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่ใกล้ชิดและเป็นระบบมากขึ้นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในภูมิภาค ประเทศไทยจึงได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานความร่วมมือด้านยาเสพติดอาเซียนหรือ ASEAN Narcotics Cooperation Center (ASEAN-NARCO) เพื่อให้ประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติดให้สามารถนำเข้าสู่ข้อมูลมาเปรียบเทียบวิเคราะห์สถานการณ์ยาเสพติดของภูมิภาคอาเซียนร่วมกันได้ อันนำไปสู่การจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดอาเซียน (ASEAN Drug Monitoring

Network : ADMN) จากสถานการณ์ยาเสพติดในภูมิภาคอาเซียนที่ผ่านมามีพบว่า มีตัวยาหลักที่แพร่ระบาดในภูมิภาค 5 ตัวยา คือ เมทแอมเฟตามีน ร่องลงมาคือ ไอซ์ เฮโรอีน กัญชา และฝิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยในเรื่องสถานการณ์ยาเสพติดรวมถึงได้มีการดำเนินงานในเรื่องการสร้างกลไกหรือเครื่องมือการบริหารจัดการปัญหาเสพติดในพื้นที่กลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ผลการศึกษาของรายงานวิจัยดังกล่าวยังเป็นข้อมูลสู่การปฏิรูปประเทศอีกด้วย อาทิ ด้านสังคม ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม

บรรณานุกรม

พงศ์กุลธร โรจนวิรุฬห์. (2560). การศึกษาข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบค้ายาเสพติดข้ามชาติ : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง. วารสารกระบวนการยุติธรรม, 10 (1), 35–52.

ป.ป.ส. ขับเคลื่อนความร่วมมือเฝ้าระวังยาเสพติดอาเซียนครั้งที่ 5. (8 มีนาคม 2561). สืบค้น 27 เมษายน 2561 จาก <http://www.thairath.co.th/content/1222340>

ภาพอ้างอิง

ยาเสพติดกับแม่น้ำโขง. สืบค้น 18 ตุลาคม 2561 จาก http://talontody.blogspot.com/2015/01/blog-post_24.html

ความทั่วถึงและเท่าเทียมของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิจัยโดย รองศาสตราจารย์กัญชวี คำชาย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
นางสาวอุษา ชูชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

เรียบเรียงโดย นารีลักษณ์ ศิริวรรณ

ที่มา: <http://www.thaihealth.or.th/Content/27301-การศึกษาขั้นพื้นฐาน%20เน้นการประกอบอาชีพ%20.html>

แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ได้กำหนดพันธกิจข้อที่ 2 ไว้ “เพื่อเสริมสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการศึกษาของประชาชนอย่างทั่วถึงเท่าเทียม” และได้พัฒนายุทธศาสตร์ข้อที่ 4 ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตที่มุ่งหวังให้การบริการการศึกษาแก่นักเรียนทุกกลุ่ม ทุกวัยในระดับที่เหมาะสมกับสภาพบริบทและสภาพพื้นที่ ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านการเข้าถึง ด้านการให้บริการ และด้านความเท่าเทียม และเมื่อพิจารณาถึงกลุ่มประเทศที่สามารถจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีคุณภาพสูงและมีความเสมอภาคแล้ว จากผลการทดสอบ PISA เมื่อ ค.ศ. 2015 พบว่า มี 4 แห่งที่จัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตามเกณฑ์ข้างต้น ได้แก่ แคนาดา (Canada) เดนมาร์ก (Denmark) เอสโตเนีย (Estonia) และสาธารณรัฐประชาชนจีน (China) (ฮ่องกงและมาเก๊า) โดยพิจารณาความเสมอภาคทางการศึกษาใน 2 มิติ มิติแรกคือ ความยุติธรรม (Fairness) ซึ่งโดยพื้นฐานแล้วหมายถึงการทำให้มั่นใจได้ว่าภูมิหลังและประสบการณ์ส่วนตัวของบุคคลไม่เป็นอุปสรรคสำหรับการบรรลุถึงศักยภาพในการเรียนรู้ และมิติที่สองคือ ความทั่วถึงและเท่าเทียม (Inclusive) หรืออีกนัยหนึ่งคือ กลวิธีจัดการศึกษาให้ทุกคนได้เข้าถึงการเรียนรู้ร่วมกันตามความต้องการและศักยภาพโดยไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งทั้งสองมิตินั้นสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก และเพื่อปรับปรุงการจัดการศึกษาให้มีความยุติธรรม ทั่วถึง และเท่าเทียม องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-Operation and Development: OECD) จึงมีนโยบายออกแบบระบบการศึกษา ปรับปรุงการปฏิบัติทั้งนอกและในสถานศึกษา และปรับปรุงการจัดทรัพยากรสำหรับความทั่วถึงและเท่าเทียม สำหรับงานวิจัยเรื่อง

ดังกล่าวให้ความสนใจประเด็นความทั่วถึงและเท่าเทียมของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือที่เรียกกันในประเทศไทยว่า สถานศึกษาแบบเรียนรวมหรือเรียนร่วมจากการศึกษากระบวนการของในสถานศึกษาทั้ง 4 ประเทศดังกล่าวข้างต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ทบทวนการนำนโยบายการจัดการศึกษาแบบทั่วถึงและเท่าเทียมสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของต่างประเทศและประเทศไทย
2. เสนอแนะนโยบายการจัดการศึกษาแบบทั่วถึงและเท่าเทียมสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) แบบหลายกรณีจากประเทศที่จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพสูงและมีความเสมอภาค 4 แห่ง อ้างอิงจากผลการทดสอบ PISSA เมื่อ ค.ศ. 2015 ได้แก่ แคนาดา เดนมาร์ก เอสโตเนีย ฮังการี และมาเก๊าแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่โดดเด่นสะท้อนความสำเร็จของประเทศนั้น ๆ จากนั้นจึงนำมาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

ผลการศึกษาวิจัย

1. ผลการทบทวนการนำนโยบายการจัดการศึกษาแบบทั่วถึงและเท่าเทียมสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของต่างประเทศและประเทศไทย

เมื่อนำฐานคิดของสังคม แนวนำทางของกระแสโลกและความรู้เรื่องการจัดสถานศึกษาแบบเรียนรวมเข้ามาปรับใช้แล้ว พบว่า แคนาดา เดนมาร์ก เอสโตเนีย ฮังการีและมาเก๊า มีการรับรู้และเชื่อมั่นว่า สถานศึกษาแบบเรียนรวมเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของสังคมพหุเชื้อชาติ เป็นกลไกการขับเคลื่อนสำหรับการสร้างและรักษาลักษณะร่วมทางสังคมที่ก่อให้เกิดความทั่วถึงและเท่าเทียม จุดเด่นของทุกประเทศคือ ใช้กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะนักเรียนที่มีความต้องการแตกต่างแทนการใช้แนวคิดเชิงสังเคราะห์ ซึ่งจุดเด่นของประเทศไทยคือ การมีกฎหมาย แผนและนโยบายที่เป็นแนวทางการดำเนินงานในอนาคต โดยแผนการศึกษาแห่งชาติมีระยะเวลา 20 ปี ส่วนแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 ระยะเวลา 5 ปี เท่ากับระยะเวลาระยะเวลาของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (ฉบับที่ 5) ตลอดจนมีข้อเสนอแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา 20 ปี เป็นเส้นทางของการพัฒนา

ในเรื่องของกระบวนการแปรนโยบายสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาแตกต่างกันตรงที่แคนาดา เดนมาร์ก และเอสโตเนียกำหนดกรอบนโยบายจากส่วนกลาง แต่วิธีปฏิบัติให้อิสระกับท้องถิ่น โดยมีข้อแม้เรื่องคุณภาพต้องอยู่ในระดับสูง ขณะที่ฮังการี มาเก๊า และไทยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการกำกับดูแลมาจากหน่วยงานกลางจนถึงระดับท้องถิ่น โดยที่ไทยจะมีหน่วยงานดูแลใน 2 ระดับก่อนที่จะลงถึงสถานศึกษาที่เป็นหน่วยปฏิบัติสำหรับกระบวนการสร้างสถานศึกษาของทุกประเทศนั้นใช้การแปลงรูปจากสถานศึกษาในกระแสหลักโดยการตรากฎหมาย กำหนดนโยบาย ทำความเข้าใจในแนวนำทางและลักษณะสำคัญของสถานศึกษาแบบเรียนรวมเตรียมการสำหรับแก้ไขความขัดแย้งของการรับรู้ที่มาจากการศึกษาพิเศษและสถานศึกษาแบบบูรณาการก่อนเข้าสู่การเป็นสถานศึกษาแบบเรียนรวมต่างกันในบางประเทศ เช่น แคนาดา และเดนมาร์ก จะมีคู่มือ

แนวปฏิบัติที่เป็นแนวทางการแปลงรูปสถานศึกษา แต่ก็ให้อิสระตามบริบท ส่วนไทยนั้นมีการจัดทำเอกสารแนวทางการจัดการเรียนรวมที่พัฒนาขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2556 เอสโตเนียมีกระบวนการปฏิบัติตามแนวของประเทศสมาชิกกลุ่มสหภาพยุโรป สำหรับฮ่องกงและมาเก๋ายึดนโยบายของประเทศเป็นหลัก โดยพัฒนาสถานศึกษาแบบเรียนรวมที่ให้ความสำคัญกับการรับนักเรียนที่มีความต้องการที่หลากหลาย ขณะเดียวกันก็เน้นการแข่งขันตามวัฒนธรรมของประเทศในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ ซึ่งปรากฏอย่างเข้มข้นในฮ่องกงและมาเก๊า และรองลงมาคือในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ทุกประเทศใช้หลักสูตรพื้นฐานร่วมกันแต่ปรับให้ยืดหยุ่นตามความแตกต่างและความต้องการของนักเรียน ส่วนการสอนนั้นทุกประเทศใช้แนวคิดของการร่วมสอนระหว่างครูผู้สอนกับทีมสหวิชาชีพในชั้นเรียนรวม ในประเทศแคนาดาและเดนมาร์กส่วนใหญ่ใช้การร่วมสอน สำหรับฮ่องกงมาเก๊า ไทยและเอสโตเนีย แม้ว่าจะไม่ได้ร่วมสอนทุกครั้งแต่ก็ทำงานร่วมกับผู้ชำนาญการด้านต่าง ๆ ในการอำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนหรือองค์กรสนับสนุนจากภายนอก ทั้งนี้ จุดเด่นอยู่ที่เอสโตเนียที่แม้เป็นประเทศยากจนแต่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มสหภาพยุโรปซึ่งมีองค์กรนานาชาติกำกับดูแลคุณภาพ จนกระทั่งเป็นประเทศที่มีคุณภาพการศึกษาสูงเท่า ๆ กับการมีความทั่วถึงและเท่าเทียม นอกจากนี้ทุกแห่งยังมีความพยายามปรับอาคารสถานที่ให้เป็นแบบอารยสถาปัตย์เพื่อความสะดวกสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการแตกต่างกัน

สำหรับปัจจัยแห่งความสำเร็จของการเป็นสถานศึกษาแบบเรียนรวม ได้แก่ 1) บทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการกระจายภาวะผู้นำ 2) การเลือกนักเรียนเข้าเรียนแบบทั่วถึงและเท่าเทียม 3) กลยุทธ์การจัดการชั้นเรียนรวมแบบเปิดโอกาสการพัฒนาทักษะหลากหลาย 4) กลยุทธ์การเรียนการสอนแบบยืดหยุ่น 5) ครูต้องมีความรู้เรื่องการเรียนรู้ควบคู่ไปกับความรู้เรื่องนโยบายและกฎหมาย 6) ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ทำให้มีการสนับสนุนทรัพยากรทางกายภาพด้านทรัพยากรบุคคลและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

จากการศึกษาพบอุปสรรคของการทำงานมาจากด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอ เจตคติเชิงลบของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก สถิติข้อมูลและงานวิจัยขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การเลือกนโยบายและวิธีปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างเป้าหมายเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ครูบางส่วนขาดการพัฒนาและฝึกอบรมให้เข้าใจการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม และบริการเพื่อตอบสนองความแตกต่างยังมีคุณภาพไม่เพียงพอ

2. ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาแบบทั่วถึงและเท่าเทียมสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

1) **ระดับแรก** นโยบายระดับชาติ: ก้าวไปข้างหน้าภายใน พ.ศ. 2573 ให้ประชาชนมั่นใจได้ว่าเด็กและเยาวชนไทยได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเต็มตามศักยภาพอย่างทั่วถึง เท่าเทียมและมีคุณภาพ แข่งขันได้ในระดับโลกจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่ง โดยปราศจากการปฏิเสธและการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากความต้องการที่แตกต่างทั้งในระดับปฐมภูมิซึ่งได้มาแต่กำเนิดหรือเกิดขึ้นภายหลัง และในระดับทุติยภูมิซึ่งเป็นผลมาจากเศรษฐกิจ ภูมิหลังและประสบการณ์สังคมเพื่อสร้างสังคมไทยที่มั่นคงบนความหลากหลาย โดยใช้กฎหมายการศึกษาเพื่อความทั่วถึงและเท่าเทียมร่วมกับผลงานวิจัยและนวัตกรรม

2) **ระดับที่สอง** นโยบายระดับท้องถิ่น: ขับเคลื่อนอย่างมั่นคงให้มีการแปลงรูปสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกระแสหลักให้เป็นสถานศึกษาแบบเรียนรวมที่เน้นความทั่วถึงและเท่าเทียมเต็มรูปแบบ เพื่อบริการนักเรียนที่มีความต้องการหลากหลายและแตกต่างกันในเขตรับผิดชอบตั้งแต่เริ่มแรกให้เร็วที่สุด ทั้งนี้ ยึดหลักหนึ่งนโยบายแต่เปิดโอกาสให้ปฏิบัติได้หลากหลายตามบริบท

3) ระดับที่สาม นโยบายระดับสถานศึกษา: ทัวถึงและเท่าเทียมเต็มรูปแบบ โดยเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแตกต่างกันได้รับปัจจัยสนับสนุนจากชุมชนเข้ามาสู่ในสถานศึกษาเพื่อประโยชน์กับนักเรียนทุกคนในการแปลงสภาพจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกระแสหลักเป็นสถานศึกษาแบบเรียนรวมเพื่อเป็นฐานการจัดการศึกษา เพิ่มความตระหนักความแข็งแกร่งให้กับปัจจัยแห่งความสำเร็จของสถานศึกษาและพัฒนางานด้วยแนวคิดเชิงนวัตกรรม

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ข้อเสนอแนะด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย

1) ผู้บริหารการศึกษาระดับนโยบายนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อทบทวนนโยบายการจัดการศึกษาแบบทัวถึงและเท่าเทียมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พร้อมทั้งนำข้อแตกต่างเชิงพัฒนา มาปรับนโยบายให้เป็นการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามปรัชญา และพิจารณาจากตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าเด็กและเยาวชนไทยได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติได้เต็มตามศักยภาพอย่างทัวถึงและเท่าเทียม และมีคุณสมบัติแข่งขันได้ในระดับโลก โดยกระจายอำนาจในการขับเคลื่อนลงสู่ท้องถิ่น

2) ผู้บริหารการศึกษาระดับท้องถิ่นใช้แนวคิดของการบริหารจัดการระดับกลาง (Middle Management) ขับเคลื่อนให้มีการแปลงรูปสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกระแสหลักให้เป็นสถานศึกษาแบบเรียนรวมที่เต็มรูปแบบตามนโยบายระดับชาติ เพื่อบริการนักเรียนที่มีความต้องการหลากหลายและแตกต่างกันในเขตรับผิดชอบตั้งแต่เริ่มแรกให้เร็วที่สุด โดยใช้นวัตกรรมนโยบาย นวัตกรรมกระบวนการ และนวัตกรรมเครือข่ายเป็นกลไกขับเคลื่อนควบคู่ไปกับการทำความเข้าใจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ ยึดหลักหนึ่งนโยบายแต่ปฏิบัติได้หลากหลายตามบริบท

3) ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพัฒนาสถานศึกษาเป็นแบบเรียนรวมเต็มรูปแบบ คือ

(1) เริ่มจากบริหารจัดการการศึกษาแบบเรียนรวมด้วยการทบทวนลักษณะปัจจุบันของสถานศึกษา ทำความเข้าใจแนวคิดของสถานศึกษาแบบเรียนรวมเต็มรูปแบบ สร้างทิศทางของสถานศึกษาที่ชัดเจน จัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการและลดคำว่าพิการหรือด้อยโอกาส

(2) เพิ่มความตระหนักให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาในเรื่องของนักเรียนที่มีความต้องการแตกต่างและสร้างความแข็งแกร่งให้กับปัจจัยแห่งความสำเร็จของสถานศึกษาด้วยภาวะผู้นำการกระจายอำนาจ และสร้างร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ในเชิงรุก

(3) พัฒนางานด้วยแนวคิดเชิงนวัตกรรมโดยการให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญ และนำเข้ามามีส่วนร่วมในการวางระบบงาน พร้อมให้ความรู้เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน พัฒนาระบบสถิติ ข้อมูล และสารสนเทศเพื่อการใช้งาน อ้างอิงและเผยแพร่ กระตุ้นให้มีการวิจัยปฏิบัติการจัดการเรียนรวมในสถานศึกษา และร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาแบบเรียนรวม

(4) ครูประจำการต้องปรับกระบวนการทัศน์และสร้างกรอบความคิดให้กับการจัดการเรียนรวมโดยใช้การให้ความใส่ใจ ร่วมกับการแสวงหาความรู้และทักษะเรื่องการเรียนรวมควบคู่กันไปกับความรู้เรื่องนโยบายและกฎหมาย คัดกรองนักเรียนโดยให้ความสำคัญกับจุดแข็งของนักเรียนมากกว่าการจำแนก จัดการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่น เข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับพัฒนาการ

เรียนรวม ทดลองและพัฒนาการใช้นวัตกรรมหรือผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรวม รวบรวม นวัตกรรมและแบบปฏิบัติที่ดีเพื่อการใช้งานและเผยแพร่ความรู้ที่ทวนสอบความถูกต้องเสนอต่อสาธารณชน

(5) หน่วยงานกำกับการผลิตครูและหน่วยงานผลิตครู ต้องทบทวนหลักสูตรการผลิตครู ใหม่โดยมีหลักการสำคัญคือ ครูทุกคนต้องพร้อมที่จะสอนในชั้นเรียนรวม จึงควรเพิ่มองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรวมในหลักสูตรซึ่งอยู่ในกลุ่มจิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาเด็กที่มีความต้องการแตกต่างและการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนรวม

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัย ได้แก่

1) หน่วยงานระดับนโยบายของการจัดการศึกษาเรียนรวมโดยร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานสนับสนุนการวิจัย ขยายมุมมองการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม และพัฒนาประเด็นวิจัยสำคัญตามบริบทของประเทศไทยและสนับสนุนให้ทำการวิจัยตามประเด็นเพื่อการนำมาใช้งาน

2) วิจัยและพัฒนาหรือวิจัยปฏิบัติการตามความต้องการเชิงพัฒนาของหน่วยบริหารจัดการ และสถานศึกษาที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวมโดยใช้วิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

3) วิจัยแบบเทียบรอยคุณภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมภายในประเทศหรือระดับระหว่างประเทศที่มีแบบปฏิบัติที่ดี

ความคิดเห็นของผู้เรียบเรียงบทความวิจัย

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวต่อไปได้ แต่การจะทำให้เด็กได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีความเท่าเทียมกันและทั่วถึงเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก แม้ว่าในปัจจุบันได้มีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ การสร้างความเป็นธรรมและสร้างความเหลื่อมล้ำในสังคม อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงพบความไม่เท่าเทียมกันในโอกาสที่จะเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอยู่เช่นเดิม ทั้งจากสภาพเศรษฐกิจที่ต่างกันและคุณภาพการศึกษาในแต่ละภูมิภาค รวมถึงขนาดของสถานศึกษาซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ดังนั้น การศึกษาของประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนาและบูรณาการการทำงานในหลายส่วนที่เกี่ยวข้อง อาทิ ครู ผู้บริหารการศึกษา แรงจูงใจในการทำงาน โครงสร้างการบริหารการกระจายงบประมาณของภาครัฐที่เป็นธรรม พัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียน เพื่อให้การศึกษาไทยก่อให้เกิดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **รายงานฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ความทั่วถึงและเท่าเทียมของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา.

ภาพอ้างอิง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน. สืบค้น 18 ตุลาคม 2561 จาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/27301-การศึกษาขั้นพื้นฐาน%20เน้นการประกอบอาชีพ%20.html>

บทความที่น่าสนใจ

น้ำทะเล

เรียบเรียงโดย วิมลรักษ์ ศานติธรรม

ที่มา: <https://ployapis.wordpress.com/ส่วนประกอบของน้ำทะเล/>

โลกของเราประกอบไปด้วยพื้นดิน 1 ส่วน พื้นน้ำ 3 ส่วน โดยในพื้นน้ำ 3 ส่วนนี้ แบ่งเป็นน้ำจืด ร้อยละ 3 ส่วนอีกร้อยละ 97 เป็นน้ำเค็มในทะเลและมหาสมุทร นับเป็นปริมาณน้ำมหาศาลที่มนุษย์ไม่สามารถนำมาบริโภค อุปโภคได้โดยตรง สาเหตุที่น้ำทะเลมีรสเค็มเนื่องจากมีเกลือซึ่งประกอบด้วยแร่ธาตุต่าง ๆ ปะปนอยู่ในรูปของสารละลายในน้ำทะเล 1 ลิตร (1,000 กรัม) มีปริมาณเกลือโดยเฉลี่ย 35 กรัม นอกจากนี้ในบริเวณที่น้ำทะเลอุณหภูมิสูง เช่น ใจกลางมหาสมุทรบริเวณเส้นศูนย์สูตร แสงแดดมีความเข้มสูงทำให้น้ำในมหาสมุทรระเหยเป็นไอน้ำทิ้งแร่ธาตุที่ตกค้างไว้ในทะเล น้ำทะเลในบริเวณดังกล่าวจึงมีความเค็มมาก แต่ในทีหนาวเย็นบริเวณขั้วโลก แสงแดดตกกระทบผิวโลกเป็นมุมเฉียง พลังงานที่ตกกระทบน้อย ปริมาณการระเหยของน้ำทะเลย่อมน้อยตามไปด้วย น้ำทะเลจึงมีความเค็มไม่มาก

เกลือในมหาสมุทรมีกำเนิดมาจากแร่ธาตุบนพื้นโลก โดยมีน้ำเป็นตัวทำละลายที่ดี น้ำฝนละลายก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศทำให้มีฤทธิ์เป็นกรดอ่อน ทำให้น้ำที่อยู่บนพื้นโลกละลายแร่ธาตุในหินและดินไหลรวมกันเป็นแม่น้ำลำธารและไหลออกลงสู่มหาสมุทร สารละลายเกลือเหล่านี้อยู่เป็นประจุของแร่ธาตุที่สำคัญ ได้แก่ ประจุโซเดียม (Na^+) และประจุคลอไรด์ (Cl^-) เมื่อน้ำระเหยออกไปประจุเหล่านี้รวมตัวกันเป็นสารประกอบ ได้แก่ โซเดียมคลอไรด์ (NaCl) หรือเกลือแกงที่เรานำมาใช้ประกอบอาหารกันอยู่ทั่วไป เมื่อเปรียบเทียบความเค็มของน้ำจืดที่เราใช้อุปโภคบริโภคกับน้ำทะเล น้ำทะเลจะมีความเค็มมากกว่าถึง 220 เท่า กล่าวคือ หากเรานำน้ำทะเลมาระเหยให้เหลือแต่เกลือ เกลือที่อยู่ในน้ำทะเลทั้งหมดนั้นสามารถนำมาเทเหนือพื้นโลกและเกลี่ยให้ทั่ว จะได้ชั้นเกลือที่หนามากกว่า 500 ฟุต หรือเท่ากับตึก 4 ชั้น สำหรับพื้นที่ที่มีปริมาณน้ำทะเลที่เค็มที่สุดในโลก คือ น้ำทะเลจากทะเลเดดซี (Dead Sea) ที่อยู่ระหว่างประเทศจอร์แดนและอิสราเอล

โดยบริเวณนี้มีน้ำทะเลที่มีความเค็มมากกว่าที่อื่นถึง 8.6 เท่า เนื่องจากเป็นจุดที่อยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเลถึง 423 เมตร และไม่มีทางออกสู่ทะเลหรือมหาสมุทร ทั้งน้ำจืดและน้ำเค็มจึงไหลมารวมกันและไม่มีทางระบายออกทางอื่นนอกจากการระเหยออกไป ซึ่งเป็นการระเหยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเนื่องจากอยู่ในภูมิภาคที่ร้อนมากเกิดเป็นผลึกเกลือจำนวนมาก

อะไรที่ทำให้ระดับความเค็มคงที่

องค์ประกอบที่เป็นเกลือหลายชนิดถูกดูดซึมเข้าสู่ร่างกายของสิ่งมีชีวิตคือ ตัวปะการัง สัตว์จำพวกหอย และสัตว์จำพวกกุ้งและปูกินแคลเซียม ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เป็นเกลือชนิดหนึ่งเพื่อนำไปใช้สร้างเปลือกและโครง สำหรับขนาดจิ๋วซึ่งเรียกว่าไดอะตอมก็สกัดซิลิกาจากน้ำทะเล แบบที่เรีย และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ก็กินสารอินทรีย์ที่ละลายอยู่ เมื่อสิ่งมีชีวิตเหล่านี้ตายหรือถูกสิ่งมีชีวิตชนิดอื่นกินเข้าไป เกลือและแร่ธาตุต่าง ๆ ในร่างกายของมันจะจมลงสู่พื้นทะเลกลายเป็นสิ่งที่ตายแล้วหรือมูลในที่สุด เกลือหลายชนิดซึ่งไม่ได้ถูกขจัดออกไปด้วยกรรมวิธีทางชีวเคมีก็จะถูกขจัดออกไปด้วยวิธีอื่น ตัวอย่างเช่น ดินและวัสดุจากแผ่นดินที่ลอยมากับแม่น้ำ น้ำไหลมาจากพื้นดิน และถ้าผ่านจากภูเขาไฟอาจยึดเกลือบางชนิดไว้แล้วนำลงสู่พื้นทะเล เกลือบางชนิดยังยึดกับหินด้วย ด้วยเหตุนี้ โดยกรรมวิธีหลายอย่างในที่สุดเกลือส่วนใหญ่ก็กลายเป็นส่วนประกอบของพื้นทะเล

นักวิชาการหลายคนเชื่อว่ากระบวนการทางธรณีฟิสิกส์ทำให้วัฏจักรนี้สมบูรณ์ แม้ว่าจะต้องใช้เวลานานมากก็ตาม เปลือกโลกประกอบด้วยแผ่นขนาดยักษ์หลายแผ่น แผ่นเปลือกโลกบางแผ่นบรรจบกันที่เขตมุดตัว คือที่ที่เปลือกโลกแผ่นหนึ่งมุดตัวลงใต้เปลือกโลกอีกแผ่นหนึ่งและจมลงสู่เปลือกโลกชั้นในที่ร้อนจัดตามปกติ แผ่นเปลือกโลกส่วนพื้นมหาสมุทรซึ่งหนักกว่าจะมุดตัวจมลงใต้แผ่นเปลือกโลกส่วนพื้นทวีปซึ่งเบากว่า ในขณะที่เดียวกันก็จะนำเกลือที่ตกตะกอนอยู่ลงไปด้วยประหนึ่งสายพานลำเลียงขนาดยักษ์ โดยวิธีนี้ เปลือกโลกส่วนใหญ่ก็ค่อย ๆ ผ่านการหมุนเวียนนำมาใช้ใหม่ แผ่นดินไหว ภูเขาไฟ และเขตรอยแยกเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงกระบวนการนี้ ระดับความเค็มของมหาสมุทรแตกต่างกันไปในแต่ละที่ และบางครั้งก็ยังคงต่างกันในแต่ละฤดูกาล พื้นน้ำที่ไม่ถูกแผ่นดินล้อมรอบซึ่งเค็มที่สุดคืออ่าวเปอร์เซียและทะเลแดง ซึ่งมีอัตราการระเหยสูงมาก มหาสมุทรที่อยู่ในบริเวณที่ได้รับน้ำจืดจากแม่น้ำสายใหญ่ ๆ หรือได้รับน้ำฝนปริมาณมาก ๆ ก็มีความเค็มน้อยกว่าค่าเฉลี่ย เช่นเดียวกับน้ำทะเลที่อยู่ใกล้กับน้ำแข็งขั้วโลกที่กำลังละลาย ซึ่งน้ำแข็งเหล่านั้นก็เป็นน้ำจืดที่แข็งตัว ในทางกลับกัน ในช่วงที่น้ำก่อตัวเป็นน้ำแข็ง น้ำทะเลที่อยู่ใกล้ ๆ แลบนั้นก็มีความเค็มสูงขึ้น แต่โดยทั่วไปแล้ว ความเค็มของน้ำในมหาสมุทรมีระดับคงที่มาก น้ำทะเลยังมีค่าพีเอชค่อนข้างคงที่ด้วย ค่านี้เป็นมาตรวัดความเป็นกรด-ด่างของสาร โดยค่าเป็นกลางอยู่ที่ 7 ค่าพีเอชของน้ำทะเลอยู่ที่ 7.4 ถึง 8.3 ซึ่งเป็นค่าเล็กน้อย (เลือดของมนุษย์มีค่าพีเอชราว ๆ 7.4) ถ้าค่าพีเอชสูงกว่าหรือต่ำกว่าระดับนี้ มหาสมุทรก็จะมีปัญหาร้ายแรงที่จริง นี่เป็นสิ่งที่นักวิทยาศาสตร์บางคนกำลังหวั่นเกรงอยู่ในขณะนี้ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ส่วนใหญ่ที่มนุษย์ปล่อยออกสู่บรรยากาศในที่สุดจะลงไปมหาสมุทรแล้วมันจะทำปฏิกิริยากับน้ำจนเกิดเป็นกรดคาร์บอนิก ดังนั้น สิ่งที่มีมนุษย์ทำอยู่อาจกำลังทำให้มหาสมุทรมีสภาพเป็นกรดเพิ่มขึ้นทีละน้อย กลไกหลายอย่างที่ทำให้สารเคมีของน้ำทะเลรักษาระดับเดิมไว้ได้ยังไม่เป็นที่เข้าใจอย่างเต็มที่ ดังนั้น สิ่งที่เราได้เรียนรู้แสดงให้เห็นถึงสติปัญญาอันล้ำเลิศของพระเจ้าผู้ทรงไม่พระทัยสิ่งทรงสร้างของพระองค์

การวัดความเค็มของน้ำทะเลด้วยวิธีทางเคมีหรือคุณสมบัติทางฟิสิกส์ของน้ำทะเล

1. วิธีทางเคมี เป็นการตรวจหาปริมาณคลอไรด์หรือคลอรีนิตี้ (Chlorinity) ในน้ำทะเล แล้วนำค่าที่ได้มาคำนวณหาค่าความเค็มอีกทีหนึ่ง โดยอาศัยหลักการที่ว่าสัดส่วนของเกลือชนิดต่าง ๆ ในน้ำทะเลมีค่าคงที่

2. วิธีทางฟิสิกส์ ทำได้หลายวิธี ได้แก่

2.1 วิธีทางทัศนศาสตร์ โดยอาศัยหลักที่น้ำมีความเค็มไม่เท่ากันทำให้เกิดการหักเหของแสงได้ต่างกัน วิธีนี้ใช้กับเครื่องมือวัดความเค็มแบบง่ายที่รู้จักกันโดยทั่วไปโดยเฉพาะผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีลักษณะเป็นกล้องทรงกระบอกขนาดเล็ก เพียงหยดน้ำทะเลที่ต้องการวัดความเค็มแล้วนำไปส่องกับบริเวณที่มีแสงก็จะสามารถอ่านค่าความเค็มออกมาได้

2.2 วัดความเค็มจากความหนาแน่นของน้ำโดยอาศัยหลักการ “วัตถุลอยในน้ำได้ต่างกัน” น้ำที่มีความเค็มสูงจะมีความหนาแน่นมาก จะทำให้วัตถุลอยในน้ำนั้นได้ดีกว่าในน้ำที่มีความเค็มต่ำ เครื่องมือชนิดนี้จะมีลักษณะเป็นกระเปาะแก้วที่มีสเกลอ่านค่าความเค็ม วิธีวัดก็เพียงลอยอุปกรณ์ขึ้นนี้ลงบนน้ำที่ต้องการวัดแล้วอ่านค่าบนสเกลออกมา

2.3 วิธีวัดจากค่าความนำไฟฟ้าโดยอาศัยหลักการว่าน้ำทะเลสามารถนำไฟฟ้าได้ดีขึ้นเมื่อความเค็มเพิ่มขึ้น เป็นวิธีการที่ใช้โดยนักวิทยาศาสตร์โดยทั่วไปเพราะมีความถูกต้องแม่นยำสูงมีความสะดวกในการใช้ เพียงหย่อนหัวอ่านลงไปในน้ำทะเลที่ต้องการวัดก็สามารถอ่านค่าความเค็มออกมาได้ในทันทีหรือมีบางชนิดที่สามารถบันทึกข้อมูลไว้ในตัวเองได้เพื่อที่จะนำข้อมูลออกมาใช้ในภายหลัง เป็นเครื่องมือที่มีราคาค่อนข้างสูงจึงมีใช้อยู่ตามห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ทางทะเลเสียเป็นส่วนใหญ่ เรียกกันโดยทั่วไปว่าเครื่องซีทีดี (CTD)

ประโยชน์ของน้ำทะเล

1. **ทรายทะเลช่วยสครับ ผ่อนคลาย และขัดเท้าให้สะอาด** เวลาเล่นน้ำทะเลเสร็จ ซอกเล็บเท้าของคุณรวมถึงส้นเท้า จะขาวสะอาดเกลี้ยงเกลา เพราะทรายเม็ดเล็ก ๆ จะเข้าไปทำความสะอาดร่วมกับน้ำทะเลทุกครั้งที่คุณเหยียบย่ำและแหวกว่าย แต่ควรจะเล่นน้ำให้นานสักนิดไม่ใช่แค่ลงไปจุ่มตัว

2. **แร่ธาตุในน้ำทะเลรักษาโรคผิวหนัง** เป็นที่รู้จักมานานแล้วว่า น้ำทะเลมีฤทธิ์ช่วยสมานแผล บรรเทาอาการผิวหนังอักเสบ และช่วยกระตุ้นการผลิตเซลล์ผิวด้วย

3. **อากาศรักษาไชนัส** มีรายงานการรักษาแนวธรรมชาติบำบัดเกี่ยวกับโรคไชนัสที่แนะนำให้ผู้ป่วยสูดกลิ่นของน้ำทะเลเข้าไป จะทำให้จมูกโล่งและทำให้อาการของไชนัสหรือภูมิแพ้ดีขึ้น

4. **ว่ายน้ำทะเล ช่วยรักษาโรคกล้ามเนื้ออักเสบ** แลมยังช่วยบำบัดโรคที่เกี่ยวกับออฟฟิศซินโดรม เพราะขาดการออกกำลังกาย นั่งอยู่กับที่เป็นเวลานาน ๆ

5. **เดินออกกำลังกายเช้า-เย็น บนชายหาด** หลายคนไม่ได้ตั้งใจจะออกกำลังกายแต่เมื่อออกไปเดินก็อดไม่ได้ เพราะบรรยากาศและความสงบกว้างไกลสุดสายตา ได้ใช้พลังงานไปเต็มที่ ยิ่งหาดยาวยิ่งต้องเดินทั้งไปและกลับโดยไม่รู้ตัว ยิ่งถ้าถอดรองเท้าเดินจะยิ่งได้ประโยชน์ผ่อนคลายเป็นตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า

6. **เดินในน้ำทะเลช่วยบริหารกล้ามเนื้อ** เดินลุยน้ำตื้นแค่เอว การเดินในน้ำที่ไม่ลึกจะเป็นการบริหารกล้ามเนื้อและผ่อนคลายนั่นเองไปด้วยเวลาที่หยุดพัก การเดินในน้ำจะเหนื่อยกว่าเดินบนบก เดินไปว่ายน้ำไปก็ได้ประโยชน์ไปทุกส่วน

7. **นั่งชมพระอาทิตย์ตกเกิดสมาธิ** ช่วงเวลาที่พระอาทิตย์ลับขอบฟ้า ตั้งแต่แสงยามเย็นเริ่มอ่อนแรง ยังเห็นพระอาทิตย์ดวงโตอยู่เหนือน้ำ จนลับหายไปสัก 10 นาที รวมแล้วจะใช้เวลาประมาณ 20-30 นาที ให้นั่งนิ่ง ๆ อยู่บนชายหาด ช่วงนี้จะเกิดสมาธิ เกิดความสงบ และคลายเครียดได้ดี

8. **ซีฟู้ดคือที่สุดของอาหารเพื่อสุขภาพ** กินปลาทะเล อาหารทะเลอุดมไปด้วยไอโอดีน และปลาทะเลก็มีคุณค่าทางอาหารสูง ย่อยง่าย โดยเฉพาะถ้าไปทะเลก็จะได้กินปลาที่สดกว่าอยู่ในเมือง ทั้งอร่อยและได้ประโยชน์

ดังนั้น โดยสรุปคือ น้ำทะเลเค็มเพราะน้ำฝนได้ชะล้างสารละลายจำพวกเกลือและแร่ธาตุต่าง ๆ ไหลไปตามแม่น้ำลำธารแล้วไหลไปสะสมไว้ในทะเล เมื่อน้ำทะเลระเหยสารละลายต่าง ๆ ก็ไม่ได้ระเหยขึ้นไปด้วย ในท้องทะเลจึงมีสารละลายจำพวกเกลือสะสมอยู่เป็นจำนวนมาก น้ำทะเลจึงเค็มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยความเค็มของน้ำทะเลจะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เพราะในมหาสมุทรมีการระเหยของธรรมชาติที่จะรักษาสสมดุลของเกลือแร่ ดังนั้น ความเค็มของน้ำทะเลจึงคงที่มาหลายล้านปีแล้วนั่นเอง

บรรณานุกรม

กรวิภา เอี่ยมสว่าง. **ทำไมน้ำทะเลถึงเค็ม**. องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ. สืบค้น 8 ตุลาคม 2561 จาก <http://www.nsm.or.th/other-service/1757-online-science/knowless-inventory/sci-article/science-article-nsm/2833-ทำไมน้ำทะเลถึงเค็ม.html>

ทำไมน้ำทะเลถึงเค็ม? (กรกฎาคม 2549). สืบค้น 8 ตุลาคม 2561. ห้องสมุดออนไลน์ของวูชเทาเวอร์. จาก <https://wol.jw.org/th/wol/d/r113/lp-si/102006246>

ทำไมน้ำทะเลถึงเค็ม. (3 เมษายน 2561). สืบค้น 8 ตุลาคม 2561 จาก <https://www.truelookpanya.com/knowledge/content/66393/-blo-sciche-sci>

น้ำทะเล...เค็ม...แค่ไหน??. (31 มีนาคม 2558). คลังความรู้ Sci Math. สืบค้น 8 ตุลาคม 2561 จาก <http://www.scimath.org/article-chemistry/item/4731-2015-03-31-05-38-08>

ศูนย์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์โลกและดาราศาสตร์. **น้ำทะเล**. สืบค้น 8 ตุลาคม 2561 จาก <http://www.lesa.biz/earth/hydrosphere/sea-water>

ภาพอ้างอิง

น้ำทะเล. สืบค้น 17 ตุลาคม 2561 จาก <https://ployapis.wordpress.com/ส่วนประกอบของน้ำทะเล/>

งานวิจัยด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ

เรียบเรียงโดย อัญชลี จวงจันทร์

ที่มา: <https://www.phitsanulokhotnews.com/2013/12/11/46269>

ปัจจุบัน 1 ใน 9 ของประชากรโลกมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และมีแนวโน้มจะเพิ่มเป็น 1 ใน 5 ภายในปี 2050 กล่าวคือ มีประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด จึงนับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์โลกที่จำนวนประชากรของผู้สูงอายุทั่วโลกมีสัดส่วนมากกว่าประชากรเด็กและจะมีประชากรของผู้สูงอายุวัยปลายเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับองค์การอนามัยโลกคาดการณ์ว่าในปี 2593 จำนวนประชากรผู้สูงอายุทั่วโลกที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป จะเพิ่มสัดส่วนจาก 605 ล้านคน หรือร้อยละ 11 ของจำนวนประชากรโลกทั้งหมดเป็น 2,000 ล้านคนหรือร้อยละ 22

องค์การสหประชาชาติได้แบ่งระดับสังคมผู้สูงอายุเป็น 3 ระดับ คือ 1) ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) หรือมีประชากรอายุ 60 ปี มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เกินร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ 2) ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ หรือมีประชากรอายุ 65 ปี เพิ่มเป็นร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ 3) ระดับสังคมผู้สูงอายุระดับสูงยอด (Super-aged Society หรือ Hyper-aged Society) กล่าวคือ ประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ

กระบวนการเกิดสังคมผู้สูงอายุเป็นปรากฏการณ์ที่มีขึ้นทั้งในประเทศพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนา โดยอาจใช้ระยะเวลาที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากประเทศพัฒนาที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการแพทย์ ประชาชนส่วนใหญ่เข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขและโรงพยาบาลได้อย่างสะดวกทั่วถึง รัฐบาลในประเทศพัฒนาจึงมีนโยบายเกี่ยวกับระบบสวัสดิการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

ตามกฎหมาย เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตในบั้นปลายอย่างมีคุณภาพ รอบโลกวิจัยฉบับนี้จึงขอนำเสนอ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุ ใน 3 ประเทศ ได้แก่ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี เปรียบเทียบกับประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ฝรั่งเศสเป็นประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นประเทศแรก โดยกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ตั้งแต่ปี 2522 ญี่ปุ่นเป็นประเทศแรกในกลุ่มประเทศพัฒนาที่เป็นสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (Super-Aged Society) โดยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2513 และเข้าสู่ระดับสูงสุดในปี 2549 ขณะที่สาธารณรัฐเกาหลีเป็นประเทศสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี 2561 และจะเป็นสังคมสูงวัยในระดับสุดยอดในปี 2569 ซึ่งแต่ละประเทศดังกล่าวได้มีการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุในลักษณะดังต่อไปนี้

ฝรั่งเศส เป็นประเทศที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและปรับปรุงมาตรการที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการและการดูแลผู้สูงอายุตลอดเวลาให้สอดคล้องกับสถานะของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยในปัจจุบันมีกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุทั้งในรูปของเงินช่วยเหลือการดูแลและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งรวมถึงการให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวของผู้สูงอายุในกรณีที่ครอบครัวเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด รูปแบบในการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ มี 2 ลักษณะ คือ 1) สวัสดิการในรูปของเงินเบี้ยเลี้ยงหรือเงินช่วยเหลือทั้งแบบที่จ่ายเป็นรายเดือนหรือรายครั้ง ซึ่งรวมถึงกรณีเงินช่วยเหลือสำหรับครอบครัวของผู้สูงอายุในกรณีที่ครอบครัวเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุด้วย โดยสวัสดิการในรูปของเงินเบี้ยเลี้ยงหรือเงินช่วยเหลือ เช่น เงินเบี้ยเลี้ยงในการดูแลผู้สูงอายุ เงินเบี้ยเลี้ยงเพื่อการดำรงชีพสำหรับผู้สูงอายุ เงินช่วยเหลือเพิ่มเติมกรณีเสื่อมสมรรถภาพเงินช่วยเหลือด้านที่พักอาศัย เงินช่วยเหลืออื่น ได้แก่ เงินช่วยเหลือสำหรับการปรับปรุงหรือดัดแปลงที่พักอาศัยเงินช่วยเหลือในสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น กรณีถูกขโมย กรณีประสบอุบัติเหตุ เป็นต้น 2) สวัสดิการในรูปของการให้ความช่วยเหลือด้านบริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ (1) การบริการดูแลและให้ความช่วยเหลือในที่พักอาศัย โดยผู้สูงอายุสามารถยื่นคำขอเพื่อขอรับบริการในด้านการดูแลและการให้ความช่วยเหลือในที่พักอาศัย (2) บริการด้านอาหาร เพื่อความเสมอภาคเท่าเทียมและความสามัคคีในชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจัดให้มีการบริการด้านอาหารในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ยากไร้และผู้สูงอายุ (3) สถานที่พักพิงสำหรับผู้สูงอายุหรือบ้านพักคนชรา เป็นสถานที่ที่รัฐโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ จัดไว้สำหรับให้เป็นที่พักพิงของผู้สูงอายุ โดยมีกรดูแลและจัดบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นให้

ญี่ปุ่น เป็นประเทศที่มีการจัดสวัสดิการโดยการกำหนดแผนและนโยบายเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการและการดูแลผู้สูงอายุ คือ 1) แผนงานและนโยบายเฉพาะด้านสวัสดิการและการดูแลสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นแผนการดำเนินการช่วงระยะเวลาสิบปี โดยได้เริ่มดำเนินการและบังคับใช้ตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 2) แผนงานและนโยบายสาธารณะระยะยาวด้านหลักประกันและการดูแลผู้สูงอายุ ทั้งยังมีกฎหมายและนโยบายรวมถึงมาตรการในรูปแบบต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุใน 3 รูปแบบ คือ **ระบบบำนาญสาธารณะ** ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระบบบำนาญระดับที่ 1 เป็นบำนาญขั้นพื้นฐานที่มีการกำหนดอัตราแน่นอนและครอบครัวถึงประชาชนทุกคน กลุ่มเป้าหมาย คือ บุคคลที่ไม่มีรายได้ เพื่อเป็นการให้หลักประกันสำหรับผู้สูงอายุว่าจะได้รับบำนาญขั้นพื้นฐาน ซึ่งแบ่งได้ 2 ประเภท คือ บำนาญแห่งชาติเป็นบำนาญสำหรับผู้ที่อยู่ในประเทศญี่ปุ่นทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปี ถึง 60 ปี ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระ ขาวนาและเกษตรกร และผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ บริหารงานโดย Japan Pension Service ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลและบำนาญความช่วยเหลือร่วม เป็นบำนาญสำหรับข้าราชการโดยกำหนดอัตราตาม

เงินเดือน ระบบบำนาญระดับที่ 2 คือ ระบบประกันบำนาญลูกจ้างเป็นบำนาญที่ครอบคลุมถึงลูกจ้างทั้งระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการประกันรายได้สำหรับชีวิตหลังเกษียณ มีการกำหนดเงินสมทบและโครงสร้างของสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับให้สัมพันธ์กับรายได้ของผู้ประกันตน ซึ่งนายจ้างและลูกจ้างจะรับผิดชอบร่วมกันในการจ่ายเงินสมทบร้อยละ 7.5 ของเงินเดือนของลูกจ้างโดยรวมถึงเงินสมทบสำหรับบำนาญแห่งชาติด้วย นอกจากนี้สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจะขึ้นอยู่กับรายได้ของผู้ประกันตนด้วย ระบบบำนาญระดับที่ 3 คือ กองทุนบำนาญลูกจ้าง เป็นระบบที่บริษัทเอกชนในฐานะนายจ้าง บริหารและดำเนินการจ่ายบำนาญให้แก่ลูกจ้างหรือกรณีของผู้ประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งได้สะสมเงินสมทบในกองทุนบำนาญแห่งชาติโดยกรณีนี้รัฐบาลจะเป็นผู้ให้ประกัน **ระบบประกันสุขภาพ** ซึ่งกำหนดตามลักษณะอาชีพและตามเขตพื้นที่ โดยระบุสุขภาพที่อิงตามอาชีพ จะครอบคลุมทั้งลูกจ้างและบุคคลในครอบครัวที่อยู่ในความดูแลของลูกจ้าง ส่วนระบบประกันสุขภาพแห่งชาติ จะครอบคลุมถึงผู้ประกอบอาชีพอิสระ เกษตรกร ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับประมง ลูกจ้างในบริษัทขนาดเล็ก ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพและผู้ที่เกี่ยวข้องอายุแล้ว นอกจากนี้ยังมีระบบประกันสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 65-74 ปี ซึ่งระบบการดูแลสุขภาพพยาบาลในช่วงบั้นปลายชีวิตนี้ กำหนดให้ผู้สูงอายุ 75 ปีขึ้นไป ลงทะเบียนไว้และให้จ่ายเงินสมทบตามที่กำหนด โดยค่ารักษาพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุในระบบนี้ จะใช้จากเงินร้อยละ 10 ของเงินสมทบที่ผู้สูงอายุลงทะเบียนได้จ่ายไว้สำหรับค่าใช้จ่ายในส่วนที่เหลือจะได้มาจากเงินงบประมาณจากรัฐ ร้อยละ 50 และร้อยละ 40 เป็นเงินที่ได้จากการอุดหนุนเงินกองทุนของผู้รับประกัน ในระบบอื่น **ระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาว** ถูกกำหนดขึ้นเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระความรับผิดชอบต่อผู้สูงอายุ จากครอบครัวไปสู่ประชาชนทุกคนในสังคม ซึ่งเท่ากับเป็นการรับรองว่าประชาชนจะได้รับการดูแลและสนับสนุนจากสังคม ทั้งนี้ จึงมีนโยบายการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุอย่างรอบด้าน ครอบคลุมเกือบทุกสาขา อุตสาหกรรม ตั้งแต่วิศวกรรมชีวการแพทย์ เช่น เทคโนโลยีการผ่าตัด เวชศาสตร์การชะลอวัย การรักษาและป้องกันโรคที่เกิดจากความชรา จนถึงองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาและสังคมศาสตร์ เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชน ศูนย์บริการสุขภาพท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังวางแผนการพัฒนาเมืองและสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ภายใต้ความร่วมมือระหว่างวิศวกรกับผู้เชี่ยวชาญจากสาขาต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยีหุ่นยนต์และ เทคโนโลยีสารสนเทศ

สาธารณรัฐเกาหลี เป็นประเทศที่มีนโยบายรัฐในการจัดสวัสดิการเมืองค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้ามา กำหนดนโยบายและโครงการสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งนี้ โดยมีแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารจัดการเรื่องผู้สูงอายุ ในลักษณะที่ผสมผสานงานบริการสุขภาพกับการบริหารส่วนท้องถิ่น ตามนโยบายของรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลี เกี่ยวกับผู้สูงอายุซึ่งดำเนินการใน 4 มาตรการเพื่อรองรับสังคมสูงวัย คือ 1) มาตรการดูแลแรงงานสูงอายุ ด้วยการสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนหรือบริษัทต่าง ๆ ให้จ้างแรงงานสูงอายุด้วยการเจรจา 3 ฝ่าย ระหว่างภาครัฐ นายจ้าง และลูกจ้างเพื่อให้จ้างงานต่อแต่ละภาระและช่วงเวลาในการทำงาน รวมถึงลดค่าตอบแทนโดยการกำหนดโควตาสัดส่วนแรงงานสูงอายุกับแรงงานทั่วไป อีกทั้งการกำหนดให้มีการปรับปรุงสถานที่ทำงาน ให้รองรับแรงงานผู้สูงอายุ เช่น ทางลาดห้องน้ำ 2) มาตรการจูงใจแรงงานสูงอายุทำงานต่อในระบบด้วยการลดหย่อนภาษีให้คนทำงานต่อเนื่อง การตรากฎหมายห้ามเลือกปฏิบัติค้ำึงถึงระดับอายุ 3) มาตรการส่งเสริมอาชีพอิสระ การส่งเสริมอาชีพใหม่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอายุราชการมีเงินทุนติดตัวมาก่อนหนึ่ง ให้ไปเปิดธุรกิจขนาดเล็ก เช่น ร้านอาหารเล็ก ๆ 4) มาตรการเพิ่มจำนวนประชากรเกาหลีโดยใช้วิธีปรับทัศนคติของประชาชนตั้งแต่วัยเริ่มต้นให้มองถึงการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณค่า ปลูกฝังเรื่องการออมระยะยาว การดูแลสุขภาพ และไม่สร้างพฤติกรรมเสี่ยง ขณะเดียวกันยังมีนโยบาย 123 ในการเพิ่มจำนวนประชากรคือ มีลูก 1 คน ภายใน

ปีแรกของการแต่งงาน มีลูกคนที่ 2 ก่อนอายุ 30 ปี รัฐให้ทุนสนับสนุนเพื่อดูแลบุตร และหากมีลูกคนที่ 3 รัฐจะดูแลสวัสดิการทั้งหมด

ทั้งนี้ ได้มีการวิจัยในด้านการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในสาธารณรัฐเกาหลี กรณีศูนย์ผู้สูงอายุในเขตมหานครโซล พบว่า มีการดำเนินงานส่งเสริมสวัสดิการในส่วนที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ โดยมีการจัดหางานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุให้มีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงตนเองได้ เนื่องจากผู้สูงอายุหลังเกษียณยังมีสุขภาพแข็งแรงพอที่จะทำงานหารายได้ อีกทั้งเป็นการสร้างกิจกรรมยามว่างที่ช่วยลดความรู้สึกลดคุณค่าสำหรับผู้สูงอายุ โดยแบ่งประเภทงานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุเป็น 2 ประเภท คือ 1) งานซึ่งต้องมีการจัดให้มีการอบรมเพื่อเรียนรู้งานก่อน อาทิ การทำงานร้านกาแฟ และ 2) งานที่สามารถทำงานได้เลยโดยไม่ต้องได้รับการอบรม อาทิ งานทำความสะอาด โดยในกรณีของงานซึ่งต้องมีการอบรม ใช้วิธีการเชิญผู้เชี่ยวชาญตามลักษณะของงานมาให้ความรู้และฝึกอบรมตามความสนใจส่วนบุคคลของผู้สูงอายุและมีการจัดตารางการฝึกอบรมตามทักษะต่าง ๆ ของงานเป็นรายปี เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถลงทะเบียนแจ้งความได้ล่วงหน้าตามความสนใจ

2. ด้านการพัฒนาอารมณ์ โดยมีการจัดห้องกระจายเสียงของศูนย์ผู้สูงอายุที่มีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการกระจายเสียงเป็นผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของศูนย์ผู้สูงอายุ ซึ่งการให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้สูงอายุที่สามารถปฏิบัติกิจกรรมตามความชอบ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี

3. ด้านการพัฒนาร่างกาย โดยมีแพทย์ประจำที่ศูนย์ผู้สูงอายุ 2 คนใน 1 วัน ดูแลด้านการรักษาและการป้องกันสุขภาพของผู้สูงอายุสามารถส่งเสริมทักษะด้านการกีฬาเพื่อสุขภาพ โดยการจัดให้มีพื้นที่ลานกีฬาสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ

4. ด้านการพัฒนาสติปัญญา โดยมีบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ที่ผู้สูงอายุสามารถใช้บริการได้

5. ด้านการพัฒนาจิตใจ โดยมีการจัดห้องประชุมอบรมเพื่อให้ข้อมูลและพูดคุยปัญหาต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ อาทิ ปัญหาการหย่าร้าง ปัญหาทางกฎหมายต่าง ๆ ได้แก่ การเสียภาษี ปัญหาด้านจิตใจที่เป็นสาเหตุของการเกิดโรคซึมเศร้า รวมทั้งสร้างความเข้าใจ ความพร้อม และยอมรับในด้านการเป็นผู้สูงอายุ โดยมีคนให้คำปรึกษาเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักสังคมสงเคราะห์

6. ด้านการพัฒนาทางสังคม โดยมีพื้นที่ให้ผู้สูงอายุที่มีความสามารถถ่ายทอดความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ อาทิ ภาษาอังกฤษ จีน ญี่ปุ่น ให้กับผู้สูงอายุในศูนย์ผู้สูงอายุ และให้ผู้สูงอายุช่วยเหลือชุมชนในด้านการให้รายละเอียดของการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการแบ่งปันความรู้เพื่อพัฒนาสังคมของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้สอนในลักษณะจิตอาสาเพื่อให้เกิดความรู้สึภาคภูมิใจในการให้ความรู้และประพาดิตนเป็นประโยชน์กับผู้อื่น

ประเทศไทย เป็นประเทศที่องค์การสหประชาชาติคาดว่าจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในปี 2564 กล่าวคือ อีก 3 ปีข้างหน้าจะมีประชากรสูงอายุถึง 1 ใน 5 และเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดและในปี 2578 จะมีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ทั้งนี้ ได้มีการวิจัยเรื่องการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ โดยเป็นการศึกษาเปรียบเทียบกับการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัด

บุรีรัมย์ ผลการวิจัยคือ 1) การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ (1) ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล มีบริการตรวจสุขภาพ ให้ความรู้แนะนำ การดูแลสุขภาพที่ถูกต้อง การช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลฟรี (2) ด้านรายได้ มีการช่วยเหลือค่าครองชีพประจำวัน เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การส่งเสริมอาชีพแก่ผู้สูงอายุ เช่น การฝึกอบรมการศึกษาดูงาน จัดบริการส่วนลดในรายการต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุ เช่น ค่าชื้อยา ค่าโดยสารรถสาธารณะ (3) ด้านที่พักอาศัย มีการจัดบริการที่พักอาศัยและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง บริการซ่อมแซม ปรับปรุงที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ จัดบริการครอบครัวอุปการะแก่ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือไร้ที่พึ่ง (4) ด้านนันทนาการ มีการจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกับเยาวชนคนในชุมชน จัดทัศนศึกษาด้านศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ (5) ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง มีการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดได้รับการสงเคราะห์ในการจัดงานศพตามประเพณีและรณรงค์ให้คนในครอบครัวและชุมชนเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ (6) ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน โดยจัดอบรมความรู้ให้แก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล จัดบริการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

กล่าวโดยสรุปคือ หลายประเทศได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ขณะที่อัตราการเกิดลดน้อยลง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของโลก ซึ่งเกิดจากการที่ระบบสาธารณสุขที่มีคุณค่าและเทคโนโลยีด้านสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ ส่วนผลการวิจัยด้านสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย ได้แก่ 1) มีการกำหนดนโยบายภาครัฐในประเทศฝรั่งเศส ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี และไทย ในด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุ อาทิ มีการจัดทำแผนการดำเนินการด้านสวัสดิการและสำหรับผู้สูงอายุ ระยะ 10 ปีในประเทศญี่ปุ่นและการจัดทำมาตรการ/แนวทางการดูแลแรงงานผู้สูงอายุในประเทศสาธารณรัฐเกาหลี และไทย มีความเหมือนกันในด้านการประกันสุขภาพผู้สูงอายุ ส่วนประเทศฝรั่งเศสมีเงินเบี้ยเลี้ยง/เงินช่วยเหลือ อาทิ เงินเบี้ยเลี้ยงเพื่อการดำรงชีพ ญี่ปุ่นมีหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ระบบประกันสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุซึ่งดูแลรักษาสุขภาพในช่วงบั้นปลายชีวิต ส่วนประเทศไทยมีการจัดระบบด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลโดยการตรวจสุขภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่นเดียวกับสาธารณรัฐเกาหลีใต้ที่มีแพทย์ให้การดูแลด้านสุขภาพผู้สูงอายุ ร่วมกับการส่งเสริมทักษะด้านกีฬา โดยมีลานกีฬาสำหรับผู้สูงอายุเช่นเดียวกับในประเทศไทย ทั้งในด้านจิตใจ มีการอบรมให้ข้อมูลและพูดคุยปัญหาต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ 2) ด้านที่พักอาศัย มีการกำหนดมาตรการช่วยเหลือด้านที่พักอาศัย สถานที่พักพิงคนชราในประเทศฝรั่งเศส และประเทศไทย 3) ด้านการส่งเสริมอาชีพ ซึ่งในประเทศสาธารณรัฐเกาหลี มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพอิสระ โดยมีมาตรการจูงใจแรงงานผู้สูงอายุทำงานต่อในระบบด้วยการลดหย่อนภาษีให้คนทำงานต่อเนื่องและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการพึ่งตนเอง เลี้ยงตนเองได้

การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจึงเป็นความท้าทายที่ทุกประเทศต้องเผชิญ โดยประเทศที่พัฒนาแล้วมีแนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเร็วกว่าประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้น ภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องมีแผนและโครงการที่หลากหลายและสามารถตอบสนองนโยบายรองรับสังคมผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมหรือทันต่อสถานการณ์ เพื่อประโยชน์ด้านสวัสดิการและรักษาพยาบาลแก่ผู้สูงอายุของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

บรรณานุกรม

กัญญา แสงสี. (2555). การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดบุรีรัมย์. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 1 “สร้างเสริม สหวิทยาการผสมผสานวัฒนธรรมไทย ก้าวอย่างมั่นใจเข้าสู่ AC”

ซัชชชา บุญนิยมแต่ง และจินดาภา ธิรศิริกุล. (2560). บทความวิจัย เรื่อง การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ในสาธารณรัฐเกาหลี: กรณีศูนย์ผู้สูงอายุในเขตมหานครโซล. สืบค้น ตุลาคม 2561 จาก <http://www.apheit.bu.ac.th>

“พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560” (24 ธันวาคม 2560) ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 131 ก. สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2561). ผู้สูงวัยตลาดใหม่มาแรง. สืบค้น 17 ตุลาคม 2561 จาก <http://www.apheit.bu.ac.th>

ภาพอ้างอิง

สวัสดิการผู้สูงอายุ. สืบค้น 18 ตุลาคม 2561 จาก <https://www.phitsanulokhotnews.com/2013/12/11/46269>